

**BERGAMA'DA KÖYLER
BÖLCEKKÖY**

BERGAMA KÜLTÜR VE SANAT VAKFI
BERGAMA FOUNDATION FOR CULTURE AND ARTS

C. H. P.
BERGAMA HALKEVİ
YAYINI
Sayı
18

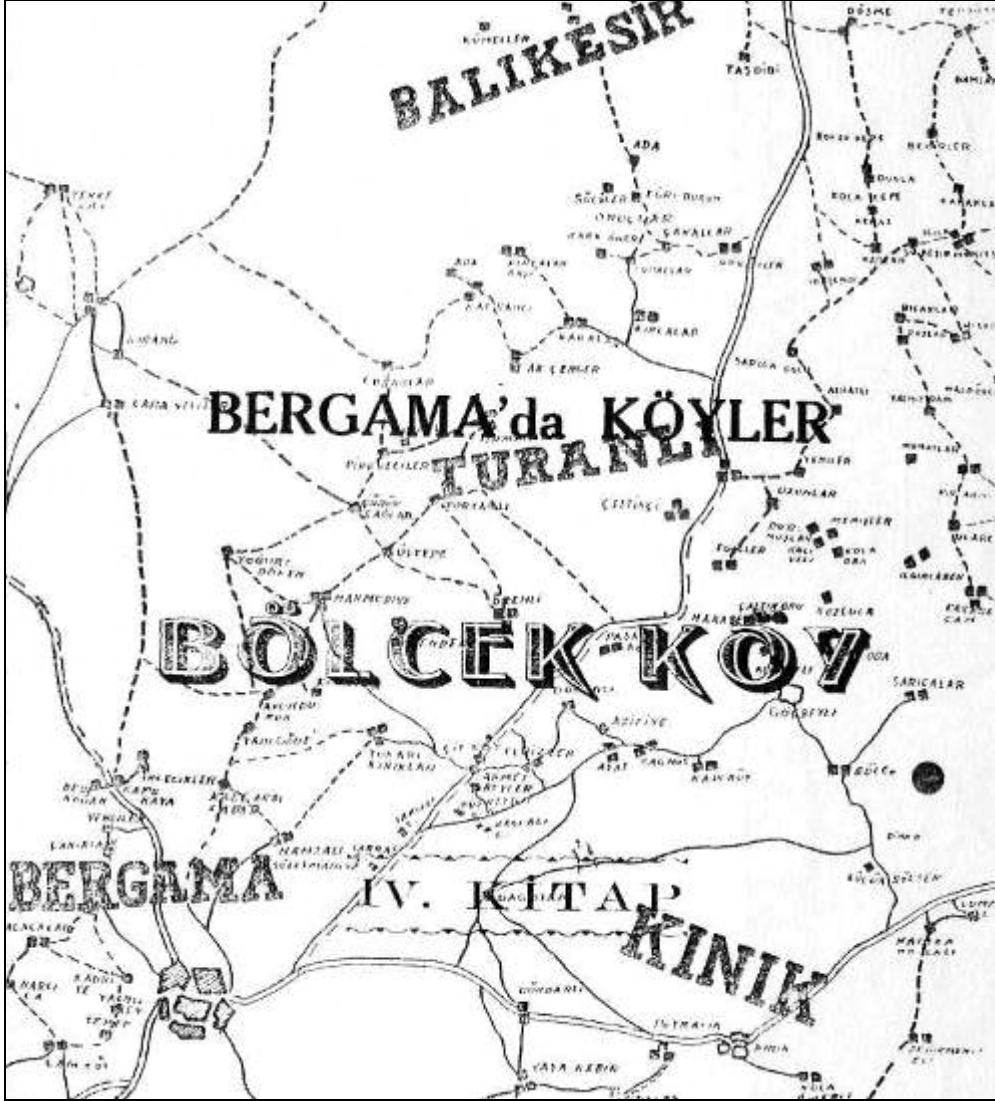
Bergama'da Köyler

BÖLCEK KÖY

IV. KİTAP

1945

Nefaset Matbaası – İzmir

Nefaset Matbaası - İzmir 1945

Bir kaç söz

Bölcekköy, Bergama'nın Turanlı Burçağının Bakırçay kıyılarında büyük ve bayındır köylerimizdendir. Göz önünde, geniş ve yemyeşil bir ova, güneşin altında uzanır gider.

Burada Buğday ve Pamuk, ineme tohumlarla en uygun yoldan yetiştirilmektedir. Köyün sığır ve beygirleri bütün köylerimize örnek bir durum taşımaktadır.

Köyün yetiştirdiği kültürlü insanların çokluğu, çalışma ve kalkınma alanında köye olduğu kadar çevresine de faydalar sağlamıştır, Köyün değerli evladı Bay Rahmi Köken, yıllarca memleket işlerinde ödev almış bir enerji ve öktek kaynağıdır.

Cumhuriyet Hükümetimizin ele aldığı büyük suların arıtımı yüzünden, Bakırçay ve Meteşe deresinin taşkınlıkları da önlendiği gibi, bataklıklarla ilgili sıtma savaşına da hız verilmiş bulunmaktadır.

Sağlık bakımından büyük önemi olan kaynak su işinin de köyce sağlanması beklenebilir.

Köy ve köylüyü içinden tanımanın verdiği tad ve coşma ile - Bergama'da Köyler - dizisinin dördüncü kitabı - Bölcek köyde - Bakırçay havzasının verimli toprakları üstünde yaşattığı zengin Folkloru ile - yayın alanına girmektedir.

Bir yıl kadar süren bu kitabın derlenmesinde-Bölcekköylü Bayan Nadire Yuvacan'ın büyük emeği geçmiştir,

Evimiz Dil-Edebiyat şubesinden sayın Bayan Nermin Orhon'un - öteki kitaplarda olduğu gibi.Köy Kadınlariyle konuşması bu kitap için de ayrı bir değer olmuştur.

Kendilerine ve birer yönden yadımlarım esirgemeyen değerli arkadaşlarımıza teşekkürü borç bilirim.

Bergama'da köyler serisinin devamını memnunlukla karşılayan C. H. P. Genel Sekterliğimizin gösterdiği yüksek ilgi ve yardımı da şükran ve saygıyla anırım.

24 - VII – 1945
Halkevi Başkanı
OSMAN BAYATLI

Bölcekköy

Bölcekköy, Bergama'nın Turanlı bucağının - 40 - köyünden biri olup ova köylerinin büyüklerinden ve gelir kaynakları verimli olanlarındadır.

Bergama'dan köye iki yol vardır. İkisi de araba yoludur. Yaz yolu ; Bergama - Dağistan köyü - Bölcek - 25 Km., Kış yolu : Bergama - Ayasköy - Göçbeğli - Bölcek - 31 Km. olup döşemidir.

Köyden, Kınık bucağına ve Soma ilçesine giden iki araba yolu daha vardır. Kınık 13, Soma 15 km. dir.

Bölcek köyünden sarıcalar -köyü, Göçbeyli bucak merkezi, Kadıköy 5, Cumalı köy 7, Soma'nın Çinge köyü 8 ve Hamidiye (yeregiren) köyü 4 kilometre uzaktadır.

Köyün sınırı: Yalhan bayırı, Fırınılıkır, Ortaklar,, Alhatlıkır, Çivilikuyu, Tepetarla, Damönü, Yolçatı, Kocatarlalar, Çayköy, Kocadere, Mendönü, Bakırçay ve İçdere.

Çayları: Köyün; doğu kıyısından geçen Kuruçay, Meteşe-Sarıçaylar deresi ile köyün 2 kilometre güneyinden geçen Bakırçay vardır.

Köyün iklimi: Köyün bulunduğu yer orta iklimdir. Yaz sıcakları bunaltıcı olmadığı gibi kış soğukları da dondurucu değildir.

Yazın kuzeyden gelen rüzgâr serinlik verir. Kışın, doğu ile kuzey arasından esen rüzgâr kavurucu ve üşütücüdür. Bu rüzgâr Haziran, Temmuz aylarında çok eser, harmanlar bununla, savrulur.

Yağmur : Yaz ayları kuraktır, -köyde batıya durulursa sağdan Madra, soldan Yuntdağ ve Soma dağları bulutları çeker. Kış yağışları iyidir.

Kar: az yağar. Hiç yağmadığı yıllar çok olur. Yalnız bu kış yağan kar, yüz yıldan beri görülmemiş olup 25 santim kadar kalınlıkta bir hafta kalmıştır. Kuytularda bir buçuk ay kadar kar görülmüştür.

Köyün adı: Söylendiğine göre, eskiden köyün ortasından ark geçtiği için köy iki bölük imiş. Bölük köy, bölücek olmuş. Daha sonra bölcek adını almıştır. Eskiden Bölcekköy, Bergama ve ılıca mahallesi diye ikiye ayrılmışken, sonraları ark köyün kıyısında kalmış ve iki mahalle birleşmiştir. Arkın geçtiği yerin bugünkü adı Ark önüdür. (1) H. 1077 tarihini taşıyan Hızır çeşmesindeki yazıda (Bölücek nam karye) denilmektedir.

H. 1229 tarihi mahalle ve köy salma defterinde karye-i Bölücek yazıdır. H. 1250, vergi defterinde (Bölücek) yazılıdır.

H. 1314, tereke defterinde ise (Bergama kazasına tâbi ılıca-i Bergama nahiyesi kurasından Bölcek karyesi yazılıdır. (Börülce köy) diyenler varsada bunun bu köy için bir anlam? kalmadığı anlaşılmıştır.

Not: Küçük Bölcek diye söylenen ve Bölcekköy ile Kınık arasında bulunan sekiz on evli bir oba varsada Bölcekköy ile bir ilişkisi yoktur.

(1) Bugün 80 yaşlarında olan Halil efenin Mehmet Eren'in anlattığına göre.

Köyün kuruluşu: Söylendiğine göre; eskiden köy şimdiki Çayköy denilen ve köyün bir kilometre güney doğusunda bulunan yerde imiş. Burası Bakırçayın ve kuruçay'ın taşkınlıkları içinde kaldığından köy oradan şimdiki yerine kaldırılmıştır .

Köydeki çeşmelerin en eski tarihli H. 1077. Camiin tarihi de H. 1085 olduğuna göre, bu köy taşınmasının Uç yüz yıldan önce olduğu anlaşılmaktadır.(1)

Ev – insan: Köyde 322 ev vardır. Bunlar, Dibekönü, Arkönü, Ortakuyu ve Muhacir mahallesi adıyla dörde ayrılmıştır. Kadın erkek olmak üzere 1025 insan vardır. Köyün - söylendiğine göre - Sarı Hasanlar, Halilefeler, İlacı Mehmetler en eski aileleridir.

Bundan başka Hasan ağalar, 1252 H. öletinde Güzelhisar'dan Bölcekköye göç etmişlerdir. H. 1283 de Kafkaslardan muhacir gelmiştir. Son yıllarda dâ 4 ev göçmen, 2 ev doğu dan olmak üzere 9 aile gelmiştir.

Köyün, yaşlı kadını, Tekeli nine denilen Fadime Yuvancan 106, erkeği Tefik Üreten amca 90 yaşındadır. (2)

Cami: Köyde bir cami vardır. 60 yıl önce üstü toprak küçük bir mescit durumunda iken, köyden Hacı Hüseyin, yeni baş tan bir cami yaptırmıştır. Kırk yıl Önce köylü, daha büyük olan şimdiki camiî ve minareyi yaptırmıştır.

Cami kapısının üstündeki yazı : Bena hazihil minareti fi cami-iş şerif Sahibül hayrat ve hasenat elhac Hızır. Fi tarihi Hamsin ve semanin, ve elf.(1085)

Mezarlık: Mezarlık, köyün beşyüz metre kadar batısındadır. Çevresi çakılla çevrilmiştir. Bitişindeki çok eski mezarlıkta bugün tek tuk taşlar kalmıştır. Burası balkan olduğundan 38 yıl önce temizlettirilmiştir.

Köy Çevirimi:Bölcekköy, bir muhtar ve dört üye ile idare edilmektedir. İhtiyar heyeti seçimine, köylünün çoğu gelir. İki yıldır, Muhtar Mehmet Kılınç'tır.

Üyeler : Hüseyin Çoban, Salih Gümüş, Avni Tekin, Eyüp Ergün'dür. Köy imamı, Hatip Halil İbrahimidir. Köy kanununa göre iş görürler.

Telefon: Muhtar odasında bir santral vardır. İki kola ayrılır. Başında bir telefoncu bulunur.

1 - Çerkes Hamidiye köyü yoluyla Soma İlçesine.

2 - Turanlı Bucak merkezi Göçbeyli yoluyla Bergamaya ve bucak köylerine bağlıdır.

Posta: Bucak merkezi olan Göçbeyli'den ayarlanır.

(1)Not ; Yeni mezarlıkla, Hacı Musa'nın mezar taşının tarihi 1130 dur.

Yeni mezarlığa bitişik eski mezarlıkta da bir çok yazısız taşlar vardır. Bugüne kadar halan bir taşa şu yazılar okunmaktadır.

Ne kısmettir Pehlivanı Çıkanın

Akibet olur iki taş nişanın.

(2) Not : 1944 yılında 14 ölüm — 25 doğum vardır.

Köy gelir, .gideri

Köyün gelirleri şunlardır: Köy malı bir bahçe, Uç kahvehane, Uç dükkan, 60 dekar tarla vardır. Bunlar icara verilir, parası köy sandığına konulur. 1943, 1944 gelir, giderleri şöyledir:

<u>Lira</u>	<u>Lira</u>	<u>Gelir</u>
1785	3200	Salma
—	1250	Hasılat
150	376	Resim ve harç
—	150	Para cezaları
100	86	Yardım, hediye
2620	1000	Köy vakıflar geliri
—	530	İstikrazlar
150	750	Türlü gelirler
—	90	Geçen seneden
1347	989	Bakaya
700	1000	İmece
6852	7348	Yekûn
960	1200	Aylık ve yıllıklar
1133	938	İdare masrafları
50	150	Ağaçlama, aşılama ve fidan
60	100	Damızlık masrafı
—	50	Zararlı hayvan ve bitkiler
—	1500	Okul ve öğretmen evi
280	1200	Okul daimî masrafı
360	400	Okul odası masrafı
—	30	Borç masrafı
—	25	İçme suları
50	400	Temizlik ve sağlık
60	50	İçtimai yardım
300	250	Yollar
1600	200	Köy akar tamirleri
20	40	Vergi
900	28	Köy borçları
—	50	Mahkeme keşif
—	100	İstimlâk
250	336	Umulmadık masraf
130	250	Türlü masraf
6153	7348	Yekûn

Pazarlar

Köylü Uç pazarla ilgilidir: Bergama (Pazartesi), Soma (Çarşamba), Kınık (Cuma) Pazarları. (1) Pazarlara hayvan ve araba ile gidilir. Ekin, Pamuk, Peynir, Sadeyağ ile Yumurta götürürler. Erkeklerin çoğu pazara gider. Kadınlar ise kendilerine yarar bir iş olmadıkça gitmezler. Yalnız dul kadınlar pazara giderler.

Pazarlardan elbiselik, şeker, kahve, iplik, sabun, ayakkabı, zeytinyağı gibi eşya alırlar. Köylüler pazara geldikleri ve gece kaldıkları zaman temsile ve sinemaya giderler.

(1) Köyde haftanın günleri şöyle sayılır : Gire (Pazar), Bergama pazarı (Pazartesi), Dernek (Salı), Soma Pazarı (Çarşamba), Cumaşanı, (Perşembe), Cuma, Cumartesi,

Pamuk satışı ; Dışarıdan gelen alıcıların, köyden komisyoncuları da vardır. Pamukların ilkelleri daha fiatlı satılır. 1944 yılında kilosu 55 kuruşa satılmıştır. İlk el yağmur yağmadan toplandığı için beyaz, kuru olur. ikinci elleri çok defa yağmurlardan sonra toplandığı için fiatı daha düşüktür. 1944 ikinci el pamukları kilosu 35 - 40 arasında satılmıştır. Köylü pamuğunu iyi satmak için ası ekmeğe ve yağmur yağmadan toplamağa çalışırlar.

Not: Bölcek, Göçbeyii bucak merkezi Tarım Kooperatifine bağlıdır. Yüz kadar ortağı vardır. Ürünlerini oraya verirler. Pamuk işleri Kınık satış kooperatifi ile yapılır.

Sanat

Köyde, Uç demirci, iki arabacı, beş yapıcı ve marangoz, bir kiremitçi ile iki berber, iki terzi, iki kunduracı vardır. Bunlar köyün işlerini görmeğe yetmektedir.

Beş kahvehane, altı bakkal dükkânı bulunmaktadır. Bunlardan çoğunun az çok tarlası da vardır;

Sağlık durumu

Bölcek temiz köylerimizdendir. Köyün sokaklarının dörtte üçü kaldırımıdır. Temizliğine dikkat edilmektedir. Köyde iki gübreci vardır. Bunlar sokakları süpürürler, merkep arabasıyla çöpleri köyün dışarısına götürürler. Evlerden sokaklara su akıtanlar, ayak yolu çukurlarını sızdıranlar cezalandırılır.

Çamaşırlık: Ayrı bir çamaşırlık yoktur. Herkesin kendi evinde çamaşırtası, kazanocağı ve suyu vardır.

Hamam: Genel hamam yoktur. Her evde yüklük yanında hamamlık vardır. Üç dört evde de kızma hamam vardır.

Yatak: Yazın herkes kerevette yatar. Karyola da vardır. Kışın çoğu yerde yatar"

Isıtma: Evlerin ısınması ocaklardır. Son zamanlarda soba çıkmıştır. Şimdi üçte biri soba kullanır. Köyde ve köy civarında orman yoktur. Köyde yakacak olarak Bakırçay boyunca yetişen söğüt odunu kullanılır. Bayır denilen yerde âz sayıda palamut vardır. Kanal yapılmazdan önce Kuruçayın getirdiği selintileri toplayıp yakarlardı. (1)

Işık: Eskiden zeytinyağ ilkmeni yakılırken şimdi gazyağı ışık veriyor. Köyde 15 Lüks lâmbası da vardır.

Köyde Yemekler

Yemek pişirmek için toprak ve bakır tencereler kullanılır. Gözleme, Bazlama pişirmek için toprak çilepne vardır. - Çilepne, topraktan ufak kıyılı sini gibidir. - Köyde başlıca yemekler şunlardır : Tarhana çorbası, bulgur pilâvı, suda pişen hamur yemekler kesme makarna, yoğurtlu mantı, kulakaşı; yağda pişen hamur yemekler." börek akıtma, çizingü gözleme, hamurkızartması, dığânbezesi, ebeçöreği, lokma, dolama böreği...

Sebze yemekleri ise; Kabak, pırasa, lâhna, kereviz, bamya, fasulya, ı börülce, patlıcan, bllber, ıspanak. Ot yemekleri : Gelincik, turpotu, hindiba, malatura gibi.

Et yemeklerinden; Tavuk, kaz, ördek, hindi kızartması ve yahnisi yapılır. Köyde erkek ve sığır da sık sık kesilir. Tatlılardan: Sâreli, - saraylı - norböreği, - lorböreği - Sütluş, hoşmelim - peynir tatlısı - dibile, - belisıkma - kalburabasma, vezirparmağı ile Ramazan bayramında kurabiye ve baklava yapılır.

Yazdan hazırlanan kış -yemekleri : Kabuğu çıkmış bakla, kuru nohut, kuru fasulya, börülce. Yazdan kış için kurutulmuş sebzeler : Dizilmiş fasulya, börülce, bamya, patlıcan biber.

(1) — Anam garı dizlem hiç tutmıyo, yorgun eşen çoş canına minnetmiş. Anacım dereye çayın gıyına gittimdi, amanın selintile yayılagalmış, garagucak hemen tople toplevedim. Eşe yüklettim, daha şimdi gedim. Yorulgaldım. Napçen, dulluk va, gayret dayıya düştü. (Köyden bir nine)

Kırmızı dömatis yazın çok yenildiği gibi kış için de kurutulur ve suyu çıkarılır. Yazdan kış için hazırlanan hamur yemekleri» Kapçık. Fide, Beligat, Yufka, Kuskus.

Turşular : Yeşil domates, patlıcan, bibir, lâhna, çörtüklü kelek ve acır turşuları yapılır.

Reçeller: Ayva, Erik, Vişne, Kestanekebağı, İncir reçelleri vardır. Şekerle, pekmeze yapılır.

Hayvanlardan besin : Köyde koyun ve keçi az, manda ve inek çoktur, Bunların sütünden yoğurt, peynir, tereyağı uynuk (Kesmik) , lor yapılır. Hayvamçok olanlar kendi ihtiyaç larından başka bir gelir de sağlarlar.

Her evde tavuk vardır. Bunun için yumurta boldur. Köyün tavuk ve yumurta ihtiyacından başka gelen alıcılara da satılır.

Köyde keltavuk (hindi) de yetiştirilir:

Yemeklerin Tokluğu.

Bakla tin tin yeldirir. ■	Tarhana çorbası tarlaya,
Peynir suyu huldurur.	Bulgur pilâvi evleye kadar.
Tarhana çorbası ye eşiği aş	Hamur aşı öğleyi bulur,
Et ye dağı taşı dolaş.	Et ise akşamı.

Aşevi Eşyası

Toprak Göveci : Pilâv, çığırtma için
Toprak tencere : (Kapaklı) et - sebze
Bakır tencere : Hamur
İki kuplu diğan : Sut ve çorba
Tunç havan : Tuz
Ağaç havan : Sakız, biber
Sarımsak çanağı : (Ağaçtan oyma)
Yoğurt yayığı : ağaçtan oyma ve tahtadan
Yastaç; Oklaç : Hamur açılır. (Tahtadan)
Kersen : Ekmek yoğrulur, (ağaçtan oyma)
Miniyete : Ekmek konur (ağaçtan oyma)
Tirki : Maya tutulur, (ağaçtan oyma)
Kıyılı sofra sinisi : Bakırdan.
Kıyısız Baklava, Börek sinisi : Bakırdan.
Çilepne : Bazlama pişirilir (toraktadan)
Karagız : Akıtma, çızıngı, dibile pişirilir.
Saç : Kuru yufka, gözleme pişirilir.
Isıran : Hamur kesilir.
Kaşık, kepçe : (ağaçtan oyma)
Hamıraşı süzğüsü (bakırdan)
Çanaklık (tahtan)
Yemek dolabı (tahtadan)
Turşu çömllekleri (topraktan sırsız)
Ekmek dağeri : (topraktan sırsız)
Gevgir : Delikli (bakırdan)
Saça : (Sacayağı)
İğ : Şiş, Lokma pişirilir.
Kaymak tenceresi : altı giniş üstü dar (Bakırdan)
Yağ- güpleri, su bakırları, kürek..

İçme suları

Bugün köyde izleri kalmış altı kuru çeşme vardır. Bunlar : Yeni çeşme, Hacı bekirin çeşmesi, Hafız tahirlerin çeşmesi Rıza efendilerin çeşmesi, Medrese çeşmesi, Cami çeşmesidir.

40 yıl önce altısı, 25 yıl önce yarısı akıyordu. Suları Göçbeyli köyünün Gerdi me mevkiinden köyün başına kadar künklerle gelir, orada teraziye alınır ve çeşmelere verilir.

Köyde kolay su çıktığı için, hemen her eve tulumba çakıldığından çeşmeler bakımsız kalmış ve kurumuştur.

Tulumbalardan alınan suların kolay ve bol olmasına karşı İyot azlığından, köylünün bağı dediği (cedre) boyun altında

şişlik gün geçtikçe artmaktadır. (I)

Bugün (Rıza efendi çeşmesi) diye anılan susuz çeşmenin tarihi (H. 1077) dir. (2) Hacı Hızır (tarafından 280 yıl önce yaptırılmış olan bu çeşme, daha o zamandan köyün içme su ihtiyacının düşünüldüğünü göstermektedir. Uyanık ve zengin olan bu köyümüzün içme su derdini de kolayca karşılayacak durumdadır.

Kıyafet

Erkekler, seksei» sene önce uzun entari giyerlerdi. Bunlar, yollu toplardan olurdu. Ağalar ise göğüsleri sırma işlemeli, ipekli üçetek entari giyerlerdi.

Kırk yıl önce, ağları bol, paçaları kısa, paçalarının ucu dar pamuk bezinden gök. don geyilirdi. Donun üstüne yaş hlar mintan, gençler' camadan geyerler, bellerine kuşak sararlar, kuşağın üzerine silâhlık kuşanırlardı. Fesin, üzerine ihtiyarlar beyaz sarık sararlar, gençler yazma dolarlardı. Ayaklarında sivri burunlu yemeni papuç bulunurdu.

Şimdi erkekler de pantolon ve ceket vardır. Dış gömlekleri dokuma ve ketenden olur. Çorapları pamuk ipliğinden örmedir. Ovaya giderken çizme, köy içinde papuç geyerler.

Kadınların kıyafetleri: Kadınlar büzme paçalı şalvar, üzerine cepken ve fermana (libade) geyerlerdi. Başlarına bir değirmine yemeni, bir kirepten çelme yaparlardı. Bellerine gümüş kemer kuşanırlardı, birde Uç köşe tel işlemeli arkalık bağlanırdı. Ayaklarına gümüş kakmalı sarı çizme geyerlerdi. Şalvar ve cepken taka, top, canfesten olur ve üzeri sırma ve kaytanla işlenirdi. Libadeler de kadife ve çuhadan olur. Ağır işlenirdi.

/- Bergama Hükümet Tabibliğinin raporundan

2 - Bölücek nam karyede oldu,

Hacı Hızır ki bu ab-u nab-u sebil.

Ey Nisari dedim ana tarih.

Çeşmeye aynı hayat olupu adil {1077.}

Şimdi ise; işlerken, dokumalardan alaca gök don, cepken geyerler. Sokakta başlarına siyah kıvrak tartırlar. Bayram ve düğünlerde uzun entari giyerler. Başlarına oyalı yemeni veya krep bağlarlar. İplik çorap geyerler. Ayakkabıları, köyde iskarpin, ova için mes gibi kalçındır.

Evler

Eski evler bir, iki katlıdır. Son zamanlarda yapılan evler hep iki katlıdır. İki ev kireçli harç ye tuğla ile, kalanı taş, kerpiç ve çamurla yapılmıştır. Tavanları tahta olup çatıları kiremitle örtülüdür.

Yer evleri, iki üç, odalıdır, Ortasından hayathdır, tabanı çamur sıvalıdır.

İki katlı evlerin alt katı dolma olup çamur sıvalıdır. Üst katın tabanı tahtadır. Evler pencere ve camlıdır. 38 Ev iki katlı ötekilerin yarısı dolma, yarısı toprak evdir.

Evlerin bahçeleri bir veya iki balmedir. Bir bölmeli olanların hayvan damları ayrı yerdedir. Evlerin önündeki bahçeye avlu denilir. Avluların etrafı bazıları kerpiç duvar bazıları örgü olup üzerine çaltı konulmuştur. İki. bölmeli avlular iç dış avlu diye söylenir. İç avlu eve aittir. Dış avluya hayvanlar bağlanır, saman hayvan damları, kümesler ile ayakyolu buradadır. Evler birbirine bitişiktir.

Evlerin döşemesi

Zengin evlerinde döşeme, tabanında halı serilidir: 5,6sandalye, iki sandık, bir masa, iki sehpa bulunur. Perdeler Örgüdür. Minderlik vardır. Üzerine İşlemeli yastıklar konmuştur. Duvar dibindeki masaya beyaz işlemeli örtü örtülmüştür. Üzerinde büyük ayna vardır, iki karpuz lâmbası, tepsi içine fincanlar, iki sürahi, iki su kupası konulmuştur. Duvarlarda resimlik için işlemeli levhalar vardır. Bazı evlerde kanape koltuk ta bulunmaktadır.

Orta halli evlerin düşemesi: Tabanına çul, kilim yazılmıştır. Bunun Üzerine dokuma bezlerden yapılmış içi yün dolu şilteler konulmuştur. Mihderlik .yukarıdakinin, aynıdır. Perdeler kaput bezindedir.

Öteki evlerde ise, tabanına kilim yazılmıştır. Üzerinde birkaç şilte ve duvara dayanmış yastıklar vardır.

Tıbbî Folklor

İnsan Emsemeleri

Sıtma için : Zerdali diken çiçeği kaynatılır suyu içilirdi. Kekik, mide kaynamasında (yakı olursa) içilir (1)

Pelin kaynatılıp suyu içilirdi.

Humma hastalığı : Vucüde yedi türlü baharat sürülürdü. Tavuk veya kerkenek kesilir, pişirilmeden sıcak sığana hastanın beline vurarlardı. Mercan köşle elmayı dövüp bileklerine vurulurdu. Bu hastalıkta bileklerine diri kurbağa vururlar. Kurbağa öllrse hasta tehlikelidir, kurbağa ölmezse hasta iyi olur derlermiş.

İnce hastalıkta: Gülbatmi çiçeklerinin kuru su kaynatılır suyu içilirdi. Kaplumbağa kanı da içirirlermiş

Göz olursa : Koyun gözü kına ile karıştırılır, çıbanlara sürülürdü.

Hayvan Emsemeleri

Kara sığırdı veba olursa i Duyar delinir, deliğin Üzerine musaf asılır. Kazanlarla haşıl yaparlar, (unla su karıştırırlar) kazanın içine fındık çomağı konur, hayvanları delikten geçirirler. Üzerine fındık çomağı ile haşıl serperlerdi.

Ağılı ot ve yeşil kurbağa yerlerse : ayran ve yağ içirilirdi. Karnı şişerse : Sodalı su içirirler.

1-Haççaba, ninem hasta kekik istiyo

— Ah garı ah, kafası da götümei çocukları, u gavurun enikleni çitin altına kapatın, kalkem verem, avrat hastamış, kekiki verem yoluk gıza.

ÇİFTÇİLİK

Köyün 18,000 dönüm tarlası vardır. 12,000 dönümü ovadır. Buğday, arpa, kavun, karpuz ile akala pamuğu, dokumalık için kara koza susam ekilir. 6000 dönümü kırdabandır: Nohut, bakla, tütün, buğday, arpa, çavdar ekilir.

Köyün batısındaki ova zengindir. Doğusundaki tarlalar sıvarmadır. Sarıcalar köyüne doğru olan yeri kırcadır. Sıvarmâ tarlalardan ve yağışlı olursa öteki tarlalardan da yılda iki ürün alınmaktadır. Ekimden sonra susam, mısır darısı yetişir. Köyde çiftçilik çok ilerlemiştir. Tarlaları pulluk ile sürerler. Her sene dağ köylerinden orak zamanında orakçı gelirdi. Son yıllarda orak makinesi çoğalmıştır. Demetleri dört tekerlekli araba ile çekerler. Harmanları düvenle döverler. Köyün iki harman yeri vardır: Kerpiçtik, söğütlük.

Köyde (15) kara sapan, (120) pulluk, (10) iki tekerlekli, (50) dört tekerlekli araba vardır. Dombay ve öküzler çeker.

Köyde büyük toprak 200 - 300, orta toprak 100.- 150, küçük toprak 50- 80, az topraklı ise 20 - 25 dönüm arasındadır. Köyde tarlası olmayan yoktur. Tarlası yetmiyenler ortak çalışırlar, icar ile tarla tutarlar ve gündeliğe giderler.

Köyde dul ve yoksullar gündelikle geçinirler. Tarlası çok olanlar tarlası az olanı yıllıkla hizmetkâr tutar. Ona kendi çifti ile 10 - 15 dönüm ortak tarla ekiverir.

Ortaklık: Tarla, tohum verir. 'Kalanını ortakçı yapar. Pamukla üç kat çapanın biri tarlayı verenindir. Orak biçme ve pamuk çapası gündelikle yapıldığı gibi meci ve değişik olarak ta yapılır. (1)

Buğdaycılık

Tohumların çakaldışı - tüylükuyruk - oluşundan verimsiz kaldığını köyde 40 yıl önce Tevfik Üreten anlamıştı: (2)

Harmanda iri kelleleri seçiyor, bunların baş ve uçlarını koparıyor ve ortalarından iki gaz tenekesi kadar tohumluk yapıyor. Bunları iyi nadas yapılmış iki dönümlük tarlaya seyrek ekiyor. İki kat da çapalattırıyor. İki teneke tohumdan ve iki dönüm tarladan 100 teneke buğday alınıyor; Bu bereket, birden köyde duyuluyor ve inemenin önemi anlaşılıyor, (3)

Köyde şu cins buğdaylar vardır :

Seyrek, Uzunkelle, Yumuşak. Kızılca, Uşak, Aksusam, Köse, Kırmızı, Karakılçık, Akyazlık,, Kırmızı yazlık, Seyrek çakaldışı, Sık, Posalı, Salkım, Emirdağ, Sünger, Bacaksız, Kısakelle.

Bunlar dört, altı ve sekiz sıralı olurlar. Dört sıralılar da (40), altı sıralılarda (60), sekiz sıralılarda (100) kadar dana bulunur.

(1) Orak mecisi; pamuk çapası gibi orak biçmede meci yapılır. 6 - 10 kişi birleşir. Değişik birbirlerinin oraklarını biçerler. Mecisi olan üç öğün yemek verir. Demet çekmede ve harman düğmede de meci vardır.

Değişik pamuk çapası: Pamuğu az olanlar çapalarını değişikle çapalarlar. Çapası gelmemiş olan kadınlar, çapası gelenlere bir kaç gün çapaya giderler. Onun da çapası gelince gittiği gün kadar gelirler.

(2) Tevfik Üreten 1280 doğumlu olup Hasan ağanın oğludur. Konuşması tatlı, iş canlı bir kimsedir. Ütün ve hayvanları ineme ile yetiştirmekteki başarısından (Üreten) soyadını almıştır

(3) Eskiden; beş kat, dokuz kat nadas yapılmış. Anlatıldığına göre, dokuz kat sürülmüş bil dönüm tarladan elli çuval buğday kaldırılmıştır. Bu suretle en yüksek verim elde edilmiştir.

Pamukçuluk

Seksen yıl önce, pamuk bugünkü kadar çok ekilmezdi. Köylüye bir gelir sağlamadığından ancak elbise ve ev eşyası dokumak için, yatak ve yorgana yetecek kadar ekerlerdi.

Pamuk yetiştirmeğe elverişli ve yeter toprak bulunan bu köyde, sulanmayan tarlalara koza, sıvarmalara Hintpamuğu ekilmeğe başlanmıştır. Pamuk para ettiğinden herkes ekmeğe başlamış ve toprak ta uygun geldiğinden çabuk ilerlemiştir. Pamuk tarlaları yazdan bir iki aktarılır. Güz tohumları bitince tekrar kaldırılır. Ve ekime 20 - 25 gün kala tekrar sürülür ve sürgü altına alınır.

Ekim Nisanda olur. 15 - 20 gün aralıkla birinci ve ikinci çapa yapılır. Pamuk darağa binerse dökülmesin için çapa yapılmaz. Üçüncü, dördüncü çapa da yapılırsa pamuk daha bereketli olur. Koza ve Hintpamuklarının toplanması Eylül'den tohum ayına kadar sürerdi. (1)

Son yıllarda, kara sapan yerine pulluk, tohum ve çapa makinesi kullanıldığından pamukçuluk daha kolaylaşmıştır. Bir çift hayvanla bir dekar (dönüm) ekilirken, ekme mknkileriyle günde yirmi dekar ekilebilmektedir. Makine ile bir dekara iki kilo tohum yettiği halde, serpmeye ile on kiloya kadar çıkmaktadır. Makine ile ekilen pamuk, çapa makinesile günde on dekarı iki kişi tarafından çapalanırken, el çapasile bir dekar için 3-4 kadar çapacı lâzımdır.

insandan, zamandan ve tohumdan kazandıran makinenin verimi de iyi olmaktadır. Bugün köyde beş ekme, beş çapa makinesi vardır. Makinenin sağladığı bu kolaylıklar köyde değerdedir.

(1) Tevfik Üreten'in anlattığına göre; yerli koza pamuğunun bozulması ve veriminin azalması üzerine, 15 yıl önce köye [6] çeşit çekirdek verilmiştir. Bunla/dan ikisi bura toprağına çok iyi gelmiştir. Adlarına (Gülpamuk) (İpek pamuk) kondu. Bunlardan dönümde 400 kilodan fazla çekerdekli pamuk alınmıştır. Yerli cinslerin üçde biri pamuk, ikisi çekirdek olduğu halde bunların ise pamuk ve çekerdeği yarı yarıya kadardı,

Akala Pamuğu

Köyde denenmiş olan pamuklar Akala, Klevland ve Exprestir. Punların tohumları Nazilli'den getirilmiştir. Denemeden sonra toprak ve iklime en elverişli görülen akala cinsinin ekilmesine başlanmıştır 1939 yılından beri yalnız akala cinsi pamuk ekilmektedir.

Akala pamuğunun ötekilerden farkı, çok yapağılı ve. tellerinin ince, uzun ve beyaz olmasıdır. Verimi de fazladır. Akala pamuğu ası ekilirse daha erken yetiştiğinden ilk ellerde toplananlar, fazla fiatla satılıyor. Birinci el ile ikinci el arasında 15 - 20 gün bir aralık geçer. Hava Kurak giderse ıslanmadığı için ikinci el de, birinci ele karıştırılır.

Köylü tohumu, birinci el topladığı pamuktan seçme ile alır. İneme olan bu tohumdan çok iyi sonuç elde edilmektedir. (1) Sıvarma pamukların boyu 1,30 - 1,40 metre kadar büyür, dallanır, budaklanır. Öyleki gölgesinde bir insan uyuyabilir.

Köyde yılda. 200 - 300 bin kilo arasında pamuk yetiştirmekte ve köyün başlıca geliri olmaktadır. (2)

Not : Akala (Acala) bu çeşit, orta yükseklikte dik ve gövdesi kuvvetlidir. Gövde üzerindeki dallardan üstekiler kısa ve düğüm araları küçüktür. Yaprakları orta büyüklükte kozalar beyzî ve küt bir uçla nihayetlenir. Erkence yetişir. Verimlidir. Telleri 27 mm. uzundur. Beher kapsolun ağırlığı 6,5 grâm ve 100 tohumun ağırlığı da 12 gramdır.

(Hususî tarla ziraatı: Şeyda Ziya Kerestecioğlu) kitabından

(1) tohum iyi olursa dönümünden çekirdekli Pamuk 150 - 250 kilo alınmaktadır. Gelişi güzel pamuk çekirdekleri bu verimi azaltmaktadır.

(2) Bergama Kontrol Memurluğun bilgisi de alınmıştır

Bostan ve karpuz

Bostanlar, pamuklarla beraber nisandan mayıs sonuna kadar ekilir.

1— Pamuk içersine diziye ekilir. Dizilerin birine bostan birine karpuz ekilir. Karpuz azdır. Dizilerin arası iki Uç metredir. Diziye ekilmesinin sebebi, ayrı bir yere ekip te toplu yer kaybetmemek içindir.

2— Pamuk yerleri çok olanlar, tarlasının kıyısına bir evlek kadar ayrı ekerler Buna salma denir. Salmanın ve pamuk tarlasının kıyısına börülce, bamya, içine de dizi olarak mısır darısı ekilir.

Mayıstan Haziran sonuna kadar süren pamuk çapası sırasında çapanır. Çapası makine ile yapılmaz. Uzun saplı geniş yüzlü el çapaları ile çapanır. Buna salma çapası denir.

Bostanlar temmuzda olmağa başlar. Ağustosta kökeninden kesilir. Bostan kesmeğe çoluk çocuk araba ile gidilir. Kesilecek bostanları şöyle anlarlar :

1.— Bostanın sapındaki küçük kulak yaprağın kurumasından.

2— Üzerindeki tüylerinin dökülmesinden, kıypak olması.

3 — Dibindeki çizgilerin genişlemesinden.

Kapuzda ise :

1 — Parmakla vururlar. anlarlar. (Olmamışlar tın tın olmuşlar pat pat öter.)

2 - Sapındaki kulağın kurumasından.

3— İki avuç içinde sıkılır, olgunu kütürder. (1)

Ermış olânları, baba bir kıyıdan kesmeğe başlar, beşini onunu yer yer yığar geçer. Kadınlar da heybeyle bu yığınları tarlanın bir kıyısına aktarıp yığın yaparlar. Kesme ve taşıma bitince dört tekerlekli arabaya, bostan ve karpuzları büyüklüğüne göre, yüzden iki yüze kadar yerleştirirler. Yolda gördükleri bütün insanlara bostan, karpuz verirler.

Asılması : Bostanları saplarının kuruması için on beş gün kadar evde bir yere sıralarlar. Duvarlara çivi çakılır. Birden Uç kiloya kadar olan bostanlar sicimle asılır. Daha büyükleri (7 - 8 kg.) dört köşe yaparak sazla asılır.

Karpuzların dayanmayacak olanlarını yerler. Dayanacak olan kalın kabuklularını samana gömerler. Sarı çitirli (çitili)ve kokulu kavunlar erken olur ve dayanmaz. Bunun için tarladan getirilince yenilir.

Başlıca bostan çeşitleri i (Hasan Bey) bostanı, rengi kara yeşildir. (Kırkağaç) bostanı, sarıdır. (Âşagadın) bostanı, koyu sarı olup üzerinde siyah benekler vardır. (Dilim) bostanı, üzeri dilim dilim ayrılmıştır, Uç renkte olur. 1 — Sarı 2 — ak, 3 — Yeşil. (Halek kokulu) bostanı, sarıya bakan yeşildir. (Hırsız almaz) bostanı, soluk yeşildir. (1)

Bostanın hacı alması :

Bostan ekimine kadar dayanan bostanları, tarlaya, götürürler orada ev halkı toplanır, kurban-keser gibi keserler ve birer kangal yerler. Çekirdeğini de ekerler. Buna bostan (hacı oldu) derler.

Ağaç ve bahçeler ! Köyde ağaç yetiştirmeğe meraklı çoktur. Hemen her evin avlusunda meyva ağaçları vardır. Köyün üç bahçesinde de bir çok meyva ağaçları dikilmiştir. Elma, erik, ayva şeftali, incir, zerdali, kayası, vişne, dut, nar, kiraz iyi yetişmektedir" (1) Söylendiğine göre : 17 kat sürülmüş tarladaki bostanlardan 7, karpuzlardan 14 çekirdek çıktığı halde; 22, kat sürülmüş bir tarlaya ekilen kavunlardan dört, karpuzlardan-yedi çekirdek çıkmıştır. 0 kadar dolgun ve etli olmuştur. ye bazıları da çatlamıştır.

(1).- Ermemiş olursa, hamak, kabak, hışır, ham çıktı denir.

Bu bahçelerde yetiştirilen sebzeler köyün ihtiyacını karşıladığı gibi komşu köylere de satılmaktadır,
Köyde bir kişinin yetiştirdiği 6000 ağaçlı bir kavaklık ta vardır. "

NOT : 1945 yılı köyde çıkan ürün : (1)

Cinsi	Kilo	Dönün
Buğday	213330	1868
Çavdar	42430	444
Arpa	36160	386
Nohut	16910	234
Bakla	15050	110
Yulaf	3600	36

H a y v a n c ı l ı k

Bu köyde sığır ve beygir cinsleri artılmıştır. Bu yüzden de örnek bir köy olmuştur.

Tevfik Üreten'in anlattığına göre : Yirmi yıl önce köyün sığırları yerli cins idi. İlk önce Soma'da bulunan Odesa boğasından bir döl alındı. Bu yüzden Odesa kırması sığır yetişmiştir. Bunlar kırmızı renktedir.

Sonra Vali Kâzım Dirik; Montafon boğa gönderdi. Şimdi köyün bütün sığırları bu cinstendir. Bunlar kahve rengidir. İnekler (1,25 —1,50) metre boyundadır, 8-16 litre süt alınır, öküzler ise 5 - 10 santim daha yüksektir. Büyük boğanın cinsi montafondur. Boyu 1,63, uzunluğu, 2,54 metredir. Uysal bir hayvandır. Köyde 126 inek, 170 öküz vardır. (2)

Manda: Köyde 163 dişi, 54 erkek olmak üzere 217 manda vardır. Sütünden yağ ve kaymak yapılır. Kara manda'nın, kaymağı gibi yağı da aktır. Damda saman, koza kapçığı, darı sapı, pamuk çekirdeği, öküz kabağı yedirilir. Manda ve malakların sığırtmaçları ayrıdır. Sığır ve mandaların, kışın çok soğuklarında Ancak üç beş gün sığıra gitmedikleri olur.

Beygir : 1925 yılına kadar, köydeki beygirlerin hepsi yerli cinsti. İlk olarak Haradan bir İngiliz aygırı geldi. Bundan sonra her yıl bir aygır gönderildi. Bir Arap aygırı da geldi. Bu yüzden bugün köyün beygirleri yüksek boylu canlı, sevimli bir haldedir. Yarım ve safkan Angilo-Araptır. Bu köyde 21 at, 96 kısrağ vardır. Ortalama boyları (1,40 - 1,51) metredir.

Köyde hayvancılığın ilerlemesi için Bergama Veterinerliğinin şu sözleri önemlidir : Köyün ileri hayvancılık durumuna göre, otlak yeri dardır. Fennî ahırlar yapılmalıdır. Hayvan bakımından da bir çok yollardan düzenlenmesi lâzımdır.

Başka hayvanlar : Köyde 50 dişi eşek, 15 erkek sığa 70 keçi, 17 deve, 300 keltavuk (hindi), 40 kaz, 1500 tavuk, 150 kovan arı vardır.

NOT: R. 1325 yazında hayvan öleti olmuştur. Bir veteriner gelmiştir. Minareye çıkan köy bekçisi:- Hayvanları getirin pis pıslanacaktır. diye bağırmıştır.

(1) Liste maliyeden alınmıştır.

(2)Poyracık, Yayaköy, Kadıköy, Aşağıkırıklar, Çit-Ahmetler köylerindeki sığırlar, Bölcekteki gibi tam değildir, yarım kan Mania/ondur.

Kültür

R. 1316 da Zeytinlik denilen yerde bir medrese açılmış, ve Hacı Ali efendi 22 talebe okutmuştur. 1321 de Ayasköy'lü Hafız İbrahim gelmiş ve altı yıl hocalık yapmıştır. Sonra Balıkesir'li Hakkı (efendi), Bolu'lu (hafız) Apif gelmiş üç sene durmuştur.

Mektep açılınca ilk öğretmen olan Mustafa (efendi) altı ay durmuştur. Yerine gelen Hüseyin Azmi dört yıl kalmıştır. Murat (Bey) az durmuş, İhsan Dirim gelmiştir. 6 yıl eski mektepte (şimdi muhtar odasıdır) yedi yıl yeni okulda öğretmenlik yapmıştır. (1) 1931 de şimdiki yeni okul köyce kurulmuştur. Vali Kâzım Dirik ve Rahmi Köken tarafından gereken yardımlar da yapılmıştır. Okul açıldığında üç, 1934 de dört, 1935 de beş sınıflı oldu. İsmail Özalp Uç sene durdu, sonra Mihriban Erilgen, Rıza Özgen gelmiştir; 1944 de Kızılçullu Köy Enstitüsünden çıkan Bölcekli Fuat Altındağ Başöğretmen olmuştur. Şimdi köyde Uç öğretmen vardır. Rıza Özgen, Fuat Altındağ re Çiçek Orhun'dur.

1944 yılında 60 oğlan, 50 kız iken 1945 yılında 50 kız, 79 oğlan öğrenci olmuştur. Okulun yüz dönüm tarlası vardır. Bu yıl okulun arka-sındaki tarlaya 50 zeytin ağacı dikilmiştir. Üç öğretmen evi de bugünlerde bitirilmiştir.

Başka Okullarda okuyanlar

Kızılçullu Köy Enstitüsünde okuyanlar :

Kâzım Sayman, Ali Çetin, Ahmet Erol'dur. Sadettin Birgi ise Balıkesir Lisesi son sınıfında, İhsan Başaran Aydın Sanatlar okulundadır.

Şükriye Yuvacan Balıkesir Ebe mektebini bitirmiştir. Kozak Yukarıbey Bucağında ebedir.

Ali Rıza Coşkun Kızılçullu Köy Enstitüsünü bitirmiştir. Ayâs köyde öğretmendir. Şevket Başaran Fen memurudur.

Daha eskiden okuyan bir çok kimseler arasında Rahmi Köken bugün İzmir Millet vekilidir. (Hayatı Bergama'da Fikir Adamları kitabında yazılmıştır.)

Köyde saz çalanlar

Fuat Altındağ mandolin, İbrahim Kayalı da keman çalar, haftada iki gece Halkodasında dümbelek,, mandolin keman çalınır, ve sesi güzel olanlar halk türküleri söylerler. Sesi güzel olanlar, Eşref Adyın, Kemal Tekin, Mehmet Dumandır.

Delikanlıların oyunları : Gündoğdu, Çanakkale, Edremit Yörük Ali, Yandır, Aşe, Soğukuyu, Zümbül bahçesinin karanfili, Bengi, Harmandalı, Tavas, Sepetçioğlu.

Okuma Odası

Okuma odası Halkodasıyla bir yerdedir. Okuma odasına İstanbul, Ülkü, Fikirler, Yücel dergileri ile yeni Bergama, Ulus, Anadolu gazeteleri gelmektedir. Halk bunlardan istifade edebiliyor.

Okuma odasının kütüphanesinde 192 kitap vardır. Başkanı Rizâ Özgen'dir. Kütüphane memuru Fuat Altındağ 'dır. Halkodası 20-2-1944 de açılmıştır.

Avcılık - spor

Köyde avcı çoktur. Bu yıllarda sıkı azlığından çokluk ava çıkılamamaktadır. Aynı ve birlikte ava gidilir. Sürek avları da yapılır. Vurdukları avları birlikte yedikleri gibi komşu köylerle birleşerek de av yaparlar ve birlikte yerler, eğlenirler. Böylece bir köyün avcıları diğer köylerin avcıları ile tanışmış olur. Ayrıca vurdukları yaban hayvanların derilerini satıp yine elbirlik örhene (örfene) yaparlar.

(1) Eski mektebin darlığından, erkek çocuklar, şimdiki Muhtar odasında okur, kız çocukları da evinde Ümmühan hoca okuturdu.

Köyde eti yenilen av hayvanları : Tavşan, kaz, ördek Tahtalı, Mengildek, Heykeli, Toy, Bildircin, Güvercin, Ankordeği, Bizküyrük, Keklik, Uveyk.

Köy yollarında bulunan yaban hayvanlar: Kunduz, Tilki, Sansar, Canavar, Çakal, Yabankedisi (derilerinden istifade edilir) ile domuz.

Bugün köyde en ünlü avcı Merkez İbrahim Uysaldır.

Spor : Gençler, Söğütlük harman yerinde at koşuları yaparlar, Cop kaldırırlar, okul bahçesinde voleybol oynarlar, koşarlar, atlarlar, taş atarlar ve güreşirler.

HAYAT ve DUYGU

Evlenme, çağı : Kızlar 16-20, erkekler 20-25 yaş arasında evlenmektedirler. Eskiden kızlar 13, erkekler 15 yaşından sonra evlendirilirmiş. Daha eskiden (beşik nişanı) da yapılmış Beşikteki kızı 3-5 yaşındaki oğlana nişanlarmış

Köyde aile hayatı çok iyidir, iki eşi olan yoktur. Kadın - erkek birlikte çalışırlar,- birlikte yaşarlar. Burada tüten baca vardır amma, geçimsiz bucak yoktur. 20-30 yılda ancak iki boşanma oluşu (o da bazı güç durumdadır) - bunu açıkça anlatmaktadır. (1)

Yuva kurmanın bağı nişanla başlar. Bu artık kefen pazarıdır. Muradına eremeyen yavukluların içli durumunu gösteren şu birkaç örnek çok acıklıdır : Beşik nişanı yapılmış, 20 yıl nişanlı kalmış kızı, zorla başkasına verdiklerinden kız dayanamamış ince derde tutulmuş ve ölmüştür.

(10) yıl askerdeki nişanlısını bekleyen kıza (yavuklunun şehit künyesi geldi) demişler, o da :

— Askere gidenlerin hepsi gelsin, ondan sonra inanırım demiş ve dört yıl daha bekliyerek muradına ermiştir.

Beş yıl yavuklu duran kızın, elinden ameliyat geçirmesi üzerine, oğlan evi istememiş. Kız da köyün delikanlısından hiç birine varmamış ve başka köye gelin gitmiştir.

Üç yıl yavuklu durup, yoksulluktan düğün yapamamışlar. Oğlan ince derde tutulup ölmüş; kız, nişan yüzüğünü satmış hayrını yapmış ve bayram gelince de mezarının etrafına kırmızı güller dikmiştir.

Yedi yıl nişanlı durduktan sonra kızı vermediklerinden, oğlan aklını bozmuş, kız da uzun zaman evlenmemiştir. Oda başka köye gitmiştir.

Yavuklusundan ayrılan kızlar -kaç yerden dünürücü gelirse gelsin- bir daha köyün delikanlılar ile evlenmezler. Kısmeti çıkarsa başka köylere giderler.

Konuk Odaları Köyde, yakın zamanlara kadar Cami odası, Konuk odası ile Hatiplerin odası vardı. Cami odasına, günde üç öğün imam gezgi çıkar. Bu, imam ve bekçiler içindir

Konuk odasına, günde üç öğün konuk gezisi çıkar. konuk olmazsa bile yine gezek sofrası gelir. Köylüler yerd. Hatip lerin odası özel konuklar içindir. Oda sahibi gelen konuğu ağırlardı.

Bugün yalnız Cami odasına gezek çıkarılmaktadır. Güneş battıktan sonra, köyden bir yolcu bırakılmaz, o gece konuk odasına misafir edilir.

Eski Odalar

Elli yıl önceye kadar odalar şunlardır. Hatıpların, Halil efelerin, İlacı Musaların, Hacı Ali'nin odaları Bir de ağa konağı vardı. Oda sahipleri arasında üstünlük davası olurdu. Hangi oda sahibi konukları daha iyi ağırlarsa ün alırdı, Konuklara yemek, içmekten başka, ıslanmış ve ya çaya düşmüş olursa yeni çamaşır da verilirdi. Elbiseleri temizlenir, yıkanırdı.

Zengin, fakir ve sayısı ne olursa olsun, ağırlanırdı. (-Yerimiz yok, yatak kalmadı) demek kimsenin aklından geçmezdi; Konukların hayvanları da çok iyi bakılırdı.

(1) Köyde, yılda 5-10 arasında evlenme olmaktadır

Kışın bu odalarda sohbetler yapılır, eğlenceler çıkarılırdı. Oda yarenleri perşembe günü ava gideler. Cuma günü Kınık pazarından yiyecek getirirler, Cumartesi günü yemekler yenilirdi. Bunu, sırayla her hafta yaparlardı

İsteyenler, belindeki silâhlığından dört köşesi sırma - ipek işlemeli çevrenin bir ucuna bağladıkları bir avuç kahveyi çıkarır ortaya atardı. Kahve kavrulur, dübekte döğülür ve pişirilip içilirdi. Yemekten sonra ve Camiden çıkınca, kahve pişirilirdi. Bu odalar, köselerin (evli) odalariydi.

Delikanlıların da ayrı odaları vardı. Onlar da kendilerine göre eğlenirlerdi. Bu elencelere kim gelmezse ceza verilirdi. Bir odanın yareni diğer odaya giderse onu eşeğe ters bindirip kendi odalarına getirirlerdi.

Sohbetler

Köy odalarında çeşitli eğlenceler yapılırdı :

Lokmalı sohbet : Sohbeti hazırlayan adam lokma pişirtir. Odada veya evinde yenilirdi. Bu sohbe dıştan konuklar da gelir, O gece eğlenilirdi.

Yemekli sohbet : Bütün avcılar toplanır. Hepsı sıra ile birer gün sohbet hazırlarlardı. Güzel atları olanlar atlı, ötekiler yaya giderlerdi. Birçok tazılar da götürürlerdi.

Sohbetlere dıştan konuklar geldiği zaman, bir hafta sürerdi. Avcılar, vurdukları tavşanları sıırıklara dizerler, silâh ata ata köyün içine girerlerdi. Bu tavşanlar sırası gelen avcının evine gider, orada pişirilir ve çullama yapılırdı. (1)

Yemekten sonra çeşitli oyunlar oynanırdı. Yüyük oynayanlar ikiye ayrılır. Bir taraf yüsüğü ararken ötekiler türkü söylerlerdi.

Ağa Konağı

Köyde kırk yıl önceye kadar, birde ağa konağı vardı. Bu konağın iki Unlu ağası Hasan ağa ve Hüseyin ağadır. (2)

NOT : Hasan ağa; 1252 H. Koca ölet (veba) ten sonra yedi yaşında iken, dedesi Ali ağa (Ali ağa çitliği sahibi dir.), babası Hüseyin ağa ve bütün ailesi bu öletde göçmeleri Üzerine, Menemen Güzelhisarından Bölcek köye akraba-ları yanına getirilmiştir.

Sonra Bergama'dan Kocarap oğullarından Muslihittin zade Hacı Yakup ağanın kızı Zahide kadını almıştır. Çeyizi arasında yedi okka altın, dokuz okka gümüş, iki erkek, iki kadın arap cariye gelmiştir. (1308 R.) 63 yaşında vefat etmiştir. İri yapılydı. Son derece konuk severdi. Eşkiya ve hırsızların birinci düşmanıydı.

Hüseyin ağa : Babası Hasan ağanın ününü yürütmüştür. Kısa boylu iri yapılydı. Bu bölgede hırsız yaşatmazdı. Eşkiya Laz Yusuf Çetesini Kaymakam Kemal beyle birlikte ortadan kaldırmıştır. Bu sırada bu yüzde gezen 25 barana eş kıya vardı. Hepsı temizlenmiştir. Herkes malından, hayvanla-rından ve canından emin olmuştu.

Bu sırada Kâmil (paşa) Soma'ya gelmiş ve Hüseyin ağa ile bu iş üzerinde konuşmuştur.

İzmir'den, Berut'tan, Mısır'dan, İstanbul'dan .300 kişi misafir gelmişti. Odasına, 9 sofranın herbirinde beş çeşit tatlısiyle çıktığını bilenler vardır.

(1) Çullama : Mavalı hamur yuğurulur- Mayaya gelince ılık su ile sıvıltılır. Tavşanın eti suda pişirildikten sonra ufak ufak ayrılarak hamurla katıştırılır. Yuvarlak yuvarlak yağda pişirilirdi. Çullama olur.

(2) *Tevfik Üreten amcadan.* . .

Temiz içme sularına meraklıydı, Ilıcaboğaz'ındaki Mehmetçık pınarından, Çeltikçi çeşmesinden, Göçbeğli İmamsuyundan ve Örenli köyünden içme suyu getirtirdi. Birgün Madradan bir köylü sofrada oranın Açöldüren suyunu övmüş. Hüseyin ağa da bu sudan gönderilmesini istemiştir. Mardalı destilerle Çeltikçi köyünden geçerken sormuşlar, oda –hiç sormayın ağalar, Bölcek köyde bir hoşmelim yedim, ağzımı yıkamak için Madra dağına gidiyorum- Demiş ve işi anlatmıştır. Yine birgün Hüseyin ağaya misafir gelen Bergamalı olup Bölcekköye yakın Kadıköyünde çifliği bulunan Hacı tevfik (manifaturacı Alâettin'in babasıdır) yağda yüzen yumurtaları görünce : —Ağâ, ben de zenginim ama, şenin gibi yumurtaları yağda yüzdüremiyorum, demiştir

Ağa konaklarının bir bölümü, ağanın dostları ve dıştan gelen hatırlı konuklar içindi Bir tarafı da köye gelmiş veya köyden geçmekte olan sayısız konuğun yiyip içmesi, yatıp kalkması içindi. Bir de çibıkçı ve kahve odası vardı.

Konağın kadınlar tarafında kadın, selâmlıkla erkek araplar (zenci) çalışırlardı Aradaki dönme dolap yemek sahanlarını dolu, boş bir taraftan öte tarafa verirdi. (1)

Konağa gelen konukların ağırlanması için her şey yapıldı. Doyurulur, yatırılır ve hayvanları bakılırdı. Yumurtalar sadeyağın içinde yüzerek pişirilirdi. Sinilerde kuzular sırt sırta, kaz palazları sıra sıra yatarlardı. Subörekleri, kaymaklı hamur tatlıları, bademli baklavalar, hoşmelim ve lor tatlıları .. , günün yemekleri arasında sofraya gelir giderdi.

Süslü güzel atlarla, gümüşlü silâhlarla ava çıkılırdı. Av ve eğlenceler günlerce sürerdi

Konakta pehlivanlarda eksik olmazdı. Banların en, ünlüsü Somalı Mehmet pehlivandı 12 yıl bu. konakta baş pehlivan kalmıştır. Sonra hacıya giderken Mısır uğramış, Mısır kapısına postunu asmıştır.

Mısırdaki 180' okkalık bir Bulgar pehlivanı ortaya 200 altın koyarak pehlivanları güreşe çağırıldığı sırada karşısına Mehmet pehlivan çıkar. Mehmet pehlivan kırk gün idmandan sonra 250 okkalık taşı kaldırabilecek hale gelince güreşe girerler. En son dördüncü tutuşta Bulgar pehlivanını yere serer ve işkembesini patlatır.

(1) *Veli Acar Bedenin anlattığına göre, 70 yıl Önce 10-20 yaşındaki arapları {zenci} esir getirirler, yedi bin kuruşa satarlardı. Onları yedi yıl sonra azad ederlerdi. Dilerse evlenir ağasının yanında kalır, islerse ayrı ev olurdu.*

Not : Hüseyin Ağa (1334 - 1919) İspanyol nezlesinden köyde vefat etmiştir.

Sağdıç Mecisinde

Türkü ve maniler

Pamuk çapası, köyde her zaman eğlence ve sevinç içinde geçer. Çapa kadınlı, kızlı yapıldığı gibi 20 - 36 kızın birleşerek sağdıç çapasına gittikleri de olur.

Sabah erken evlerinden çıkan kadınlar başlarına (kıvrak) tartınmışlardır. Bellerimle (ova bezi), ayaklarında allı mavili dokuma (ova donu) vardır. Kıvrığın etekleri sağ kolda toplanmıştır. Elinde çapası, öteki kolunda kafesli sepeti vardır. Eşekli, eşeksiz yola koyulurlar

Sağdıç çapası

(Yarın Fadime sadıcın çapası var) diye söylerler. Söylenti günü toplanırlar, avuçlarına yakı (oyma), parmaklarına yüzük kına yakarlar. Ertesi gün çapaya giderler.

Sağdıç çapasına giden kızlar içinde yavuklu olanlar, yavuklusundan gelen sarı çizmeleri giyerler, ellerin, sapı kınalı ağız düdüklü çapaları alırlar. Seke seke, tüngeye tüngeye ovaya' doğru akarlar. Tarlaya varınca kıvraklarını bir söğüdün dallarına asarlar. Bellerindeki ova bezlerini başlarına örterler. Çapasını alan çıkımın başına gider. Bir al donlu, bir mavi donlu yanyana durarak sıra olurlar.

Kızlar çapa çapalarken, pamuk toplarken türkü söylerler. Yoldan gelen geçen, delikanlara ve yavuklulara mani atarlar.

Bir türkü

İki pamuk arası,
Elim çapa yarası,
Bir altına gidecek,
Pamukların okkası.

Pamukçuluk parladı,
Bir mecdiye okkası.

◆◆◆◆

◆◆◆◆

Koza ektim bitmedi,
Tuhumum da yetmedi,
Kâtiplerin okkası,
Yörüklerin lokması,

Çapaladım suladım,
Emek boşa gitmedi.

Pamuk çapasında ve toplanmasında atılan manilerden Örnekler

TELLİ ÇİÇEKLİYE

Bölcek köyün kızını,
İstemeye yürek ister.

Kız

Gel desem gelemiz misin,
Git desem gidemez misin,
Başındaki çiçeği,
istesem vermez misin.

Oğlan

Bakkaldan aldım tuzu,
İstemem yaban kızı,
Olursa Bölcek kızı,
Hem tadı var hem tuzu.

Oğlan —

Gel desen gelmem,
Git desen gidemem,
Yavuklu çeçeğidir,
Başkasına veremem.

◆◆◆◆

BİR YOLCUYA

Kız —

Maniniz olsun baldan,
Şalvar giyeriz aldan

BİR KÖY DELİKANLISINA

Bölcek köyün kızları
Geçirmez sizi yoldan.

Kız —

Kar yağar kürek ister,
Damları direk ister,

Oğlan —

Şalvarın dallı basma,
Sözleri güzel yosma

Köyümüz hayli ırak,
Yolumu aman kesme.

Oğlan
Gidiyorum yol verdin,
Saçını bele serdin,

Kız-
Gidiyorsun uğur olsun,
Çayır çimen yolun olsun,
Dönüp beze bakmazsan,

İşte döndüm bir baktım,
Burnuydu senin derdin.
İki gözün kör olsun.

Tarla önünden yavuklusu geçerse

YILLAMIŞ YAVUKLULAR NAZLI YAVUKLULAR

Kız —

Ocak isen küle gel,
Bülbül isen dile gel,
Aşkından dertli oldum,
Gâvur isen dine gel.

Kız —

Pamukta kuru dal var,
Belinde pembe şal var,
Beni sana vermezler,
Var git Allâha yalvar.

Oğlan —

Ocak idim külüm yok,
Bülbül idim dilim yok,
Seni sevdim seveli,
Ağlamadık günüm yok.

Oğlan

Karadut parmak gibi,
Sevdiğim kaymak gibi,
Sevdiğimi sevenler,
Devrilsin kavak gibi.

SABIRSIZ YAVUKLULAR ALINGAN YAVUKLULAR

Kız —

Mangalım var maşam var,
İçi dolu şişem var,
Alacaksan al beni,
Arkama çok düşen var.

Kız —

Ak buğdayım buğdayım,
Sereyim kurutayım,
Geçme tarla önünden,
Ben seni unutayım.

Oğlan —

Asmayı daldırayım.
Üzümü bandırayım,
Evetleme nazlı yar,
Harmanı kaldırayım.

Oğlan —

Altın yüzük dar parmak,
Muradım yarı bulmak,
Her yiğit harcı değil,
Al duvaklı kız bulmak.

İÇLİ YAVUKLULAR

Kız —

Karanfil ocak değil,
Üstü tomurcak değil,
Seveceksen içten sev,
Gönül oyuncak değil.

Oğlan —

Lahur şalım beldedir.
İki ucu yerededir.
Cennetten huri çıksa,
Yine gönlüm sendir,

Sağdıç çapasında üç öğün yemeği, çapası çapalanan verir. Öğle yemeğinden sonra söğüt ağaçlarına salıncaklar kurulur. Sıra ile birbirlerini sallarlar. Öyle sallarlar ki, cambaz gibi ağacın dalının üzerinden aşırırlar. Kendisine güvenenler inadına söylemezler. Yavuklu olmayanların sevdikleri sorulur, ve yine böylece söyletmek için uğraşılır.

Salıncak türküsü

Kızlar ananıza sorun,
Söğüde salıncak kurun,
Yarını söylemiyorsa,
Sevmediğine yorun.

Salıncaklar kuralım,
Karşı karşı duralım,
Salıncaktaki kızı,
Göklere uçuralım.

Kız salıncakta sallanır,
Güvercin gibi yollanır.
Sallandıkça güzelleşir.
Yanakları allanır.

Sallanmaktan soldu aldım
Sallıyalım şaşırılım,
Yarını söylemiyorsa,
Dal üstünden aşırılım.

O gün, yeten kadar insan hittiğinden pamuğun çapasını kurtarırlar. Akşam evlerine dönerken sözleşirler (yarın Emine'nin çapasını kurtaralım). Emine'ye söylerler, ertesi gün elbirlik Emine'nin tarlasına giderler. Böylece hem eğlenirler. hem de tasasız pamuklarını çapalarlar, işlerini görürler.

Tarla gezmeleri

Börülce ve bamyalar yetiştiği zaman, tarla gezmeleri yapılır. Tarlada tencere içinde tuzlama börülce pişirilir, söğüt dalları üzerine boşaltılır. Buradan kapış kapış, alınır yenilir. Buna (söğütlü börülce) denir.

Mısır darıları dişlendiği, bostanlar, karpuzlar erdiği sırada toplanıp darı pişirmeğe giderler. Darıları ocakta közlerler, tencerede kaynatırlar. Karpuz, kavun keserler.

Köyde Hıdrellez

6 Mayıs /22 Nisan hıdrellez günüdür. Birgün önce akşam üstü evlerde toplanırlar, yüzük gömerler. Yüzük gömme şöyle olur: Komşular toplanırlar, hangisinin evinde kırmızı gül varsa oraya giderler. Bir çömlek içine yarı yarıya sil koyarlar. Oradakiler suyun içine kendilerinden birer eşya atarlar. Çömleğin üzerine al krep örterler. Bunun üzerine kırmızı gül döşerler. Kırmızı gülün dibine gömerler; Çömlek, gece orada kalır.

Hıdrellez sabahı çömleğin olduğu yere toplanırlar.

Çömlek gülün dibinden çıkarılır. Avluya kilimler yayılır.

Orta'yere başına al krep örtülmüş bir çocuk oturtulur.

Güller alınır, krep kalır. Önce şu maniyi söylerler.

Martıfal martıfal, İçindedir her bir hal.

Sonra çocuk krebin altından çömleğin içindeki eşyaları birerbirer, çıkarmağa, başlar. Mani söylendimi çocuk bir şey çıkarır. Çıkan şey kiminse mani ona çıkmıştır.

Bu çömlek açmıya martıfal açma derler, o gün kızlar oynarlar. Yemek yapıp kırlara, Kuruçay'ın yanma giderler.

Söylenen manilerden

Sarı kavun dilimi,
Tadı yaktı dilimi,
Gözümden sakınırım,
Gül yüzlü sevgilimi.

Karpuz kestim soğumuş,
Yar çardakta uyumuş,
Yarı çoktan görmedim,
Nede çabuk büyümüş.

Gök kavun dilim dilim, Şu derenini söğüdü,
Darılmış benim gülüm, Çıvga çıvga büyüdü,
Ne dedimde darıldı, Gönder Paşa yarimi,
Kurusun ağzım dilim. Çiçek suda çürüdü.

Yaşı geçmiş, kısmeti çıkmamış kızların bahtının açılması için o gün, gün doğmadan gül dibinde o kızın başında, kilit açarlar.

Kızlar akşamdan, dikili soğanın iki yaprağının biri baht diğeri caht iki bez bağlarlar, hangisi çok uzamışsa talihine sayılırmış.

Bir gün evvel kâğıttan altınlar keserler, onları gül dalına asarlar, evler yaparlar, sonra sahici para ve ev olurmuş.

Kızlar bir gün önce, akşam yemeğinde ilk lokmalarını yemezler. Kırmızı bir beze sarrar, yatarken baş yastıklarının altına koyarlar, niyetlenip yatarlar. O gece düşlerinde gördükleri oğlan nasipleridir. Onunla evleneceklerine inanırlar.

Hıdırellez günü süpürge süpürmezler. (Mallar süpürülüp gidermiş.) Un ellemezler, (böcek yaparmış.) Urgan ellemezler. (Yılan olurmuş.) Sabun ellemezler. (Sülmen böce olurmuş.)

O gün, sabah gün doğmadan kibleye karşı durulur. Çığ toplarlar. Onunla yoğurt mayalarlar, o su ile mayasız hamur tutarlar. Eğer bu hamurdan yapılan ekmeği eşek kemirmezse yılına kadar bozulmazmış. (Eşek, ekmeğe yerse, o ekmeğin mayası da bozulur.)

İlde bulunan beyde bulunmaz.

Tarlanın taşlısı «kızın saçlısı.

Tarlayı koçan tutmaz sapan tutar.

Taşım, şu ile değirmen dönmez.

Derdin yoksa söylen, borcun yoksa evlen

Tembele iş buyur, akıl öğretsin.

Çaydan geçersin, arktan boğulusun.

Harmanını yakayım diyen orağına ermez.

Düğünsüz ev olur, ölümsüz ev olmaz.

Sap sararır, saman kararır, ölçek getirir kara haberi

Felek kimine kavun yidirir, kimine kelek.

Koca ekmeği meydan ekmeği.

Kocana göre bağla başını, tencerene göre pişir aşını.

Güzellik ekmeğe sürülüp yenmez, huyu güzel olmalı.

Yerde yatma sel alır yüksekte yatma yel alır.

Bilmeceler

Bal içi badem, ne güzel âdem. (Kavun, Karpuz)

Su koydum dağara, asakoydum duvara. (Bostan)

Tepdim tekerlendi, kestim şekerlendi. (Kavun Karpuz)

Allah yapar yapısını, bıçak açar kapısını. (Kavun, karpuz)

Dışında işi çok içinde dişi çok. (Kavun, karpuz)

Karşıdan baktım emir semir, yanına vardım kilitli demir (karpuz)

Sular har har gider, ölü mezera girer, anası toprak içinde

oğlu pazara gider. (Kavun, kapuz)

Sapı yeşil, başı beyez, ölüye sünnet diriye farz. (Pamuk)

Yumulursa gök olu, açılırsa ak olur. (Koza, pamuk)

Appaçık pakçacık, üstü pullu yosmacık. (Koza, pamuk)

Ovada bir kümbet, - evliyalı eder ona himmet, yılda bir açar, hem farz kılar hem sünnet. (Pamuk)

Lenterani, lenterani, kıl biter öter anı, dar gelir yırtar anı, bol gelir dürter anı, (Mısır darısı)

Kat kât amma katmer değil, kırmızı amma elma değil, (soğan)

Küçük al yastık, içine un bastık. (İğde)
Dam ardında teke bağlı, kuyrucuğu köke bağlı. (Kabak)
İlanım Cuma dayandı, cam kırıldı âl kanlara boyandı. (Nar)
Beyazla başladım yeşille işledim, al ile bitirdim. (Kiraz, fişne)
Bir kuyum var, içinde altın gümüş var. (Yumurta)
Yer yer doymaz, yatır kalkmaz, gider gelmez (Ocak)
Aktır tarlası, karadır tohumu, el ile ekilir, dil ile biçilir. (Yazmak, okumak)
Pazarda satılmaz, çevreye konmaz, Ondan tatlı bir şey olmaz. (Uyku)
Yedi delikli tokmak, bunu bilmiyen ahmak. (Baş)
Çat çatan ağacı, çat yutan ağacı, kırmızı lâle kılaptan ağacı. (Gergef)
Taşdandır, demirdendir, yediği hep hamurdandır, dünya âlemi doyurur,
kendi doymaz nedendir?. (Değirmen)
Biz biz idik, otuz iki kız idik, ezildik büzüldük, iki sıraya dizildik. (Dişler)
Bir kızım var, gelenin elini öper, gidenin elini öper. (Kapu)
Küçücük kumpara, zahire çeker ambara. (Kaşık)
Havaıdır havaî, yüksek yapar yuvayı, kuyumcular dökemez, ipekçiler
yapamaz, (örümcek ağı)
Kardan ak şekerden tatlı, kadınlar bilir tadını, erkekler adını. (Sakız)
Fındık kadar hamur yoğurdam, on yar sardım doyurdum, (kına, parmaklar)
Bir acıp nesne gördüm dört direk üstündededir, gözler bakar, eller oynar,
kol yürek üstündedir.(Beş mille çorap Örne)
Sivri başlı bir dede, can yakar her gece, evlerde çalar çengi, yoktur dedemin
dengi. (Sivri sinek)
Ahi geldi, vahı geldi, dört ayaklı şahı geldi; düz meydanı geldi;
Baştacı geldi; bir geldi, beş geldi, on geldi, bohçalı civan geldi; saçlı dilber
geldi;
Mısırlı hacı baba geldi;
Kozaklı akkız geldi.
(Sofra, iskemle, sini, ekmek, yemekler, bohça böreği, tel kadaif, pilav, fıstık
tatlısı)

İNANÇLAR

Loğusa inançları

Lohusa kırk gün içinde yalnız bırakılmaz. (Ağır başarmış) Kırkı içinde İki lohsa karşılaşır bir birlerine, iğne, para veya mavi boncuk verirler ve ellerini öperler. (Nazar almasıdır diye) Bunu iki gelin veya gelin - lohsa kırklı içinde) karşılaşır onlar da yaparlar.

Lohusa yalnız kalacak olursa, başının altına demir parçası konur. (Ağır basması diye) Lohusayı 40 gün saçak Altından, deremden geçirmezler. (Uğraması diye)

Çocuk için inançlar

Çocuk doğunca yıkarlar. Sonra yeni olmayan bir şeye sarar- , lar. İlk giyeceği de bozuntulardan yapılır. (Kibirsiz olsun deye) Çocuk nazar olursa kurşun ve tuz dökerler.

Çocuk boğmaca öksürük olursa : Kara eşeğin kulakları al bezle bağlanır, ve al bezle eşek duvaklanır. Çocuk eşeğin Ötesinde duran bir kadına verilir. Kadın çocuğu tekrar anasına verir, anası çocuğu alır evine gider. (Öksürük kesilirmiş)

Tırnak kınası

Çocuk altı aylık olduğu gün, sağ eli babasının kesesine sokulur. Kaç Para çıkarırsa o para ile helva ekmek alınır, konuya komşuya dağıtılır. (Çok para çıkarsa kısmeti gür sayılır.) Parayı çıkardıktan sonra ilk olarak tırnakları kesilir, bu tırnaklardan bir parçası babasının kesesine konur. (Bereket olsun diye)

Çocuk kız ise, bugün iki eline de bütün kına yakılır. Kına yakılırken bulgur kaynatılır, üstüne şeker serpilir, yenir. Bulgurdan kuşlara, kumrulara da serpilir,

çocuğun başından da dökülür. (Dişleri çabuk çıksın diye). "Zengin olanlar bulgurdan başka, leblebi, fındık, fıstık, lokum ve şeker gibi çerezler de bulundurulur.

Çeşitli inançlar

Bir iş için yolde, giderlerken yılan görürlerse işleri akkın gideceğinden yollarına devam ederler.

Tavşan önünden geçerse işleri olmazmış, uğursuz sayarlar. Yoldan dönerler, biraz dururlar, tekrar giderler.

Avcılar ava giderlerken yolda avcılara rastlıyanlar (uğurlar olsun, rasgele) derler.

Avcı ava giderken karısı arkasından sürpüğe atar.(uğurmuş)

Yeni elbise giyenler önce suyun yanına giderler. Ocağın yanına gitmezler.

Kapı eşiğine oturmazlar. (iftiraya uğrarlarmış) Salı günü işe başlamazlar. (Sallanır kalırmış)

Evden yolcu çıkarken arkasından su dökerler. Yolda zahmetsiz gitsin diye. O gün, sabahdan akşama kadar süpürge süpürmezler.

Ramazan ve kurban bayramlarında, bayram akşamı dikiş dikmezler. (İğne ölümlere batarmış)

Akşam ezanından sonra; sirke ve maya vermezler. (bozulurmuş)

Sofra bezi ile el kurulamazlar, (fakirlik başlarmış)

Sofraya başıaçık oturmazlar (bereket kaçarmış)

Ağaç dibine sıcak su dökmezler. (İnsan çarpılır)

Bir insana karşı kuşak bağlamazlar. (kısmeti bağlanırmış)

Makasın ağzını açık bırakmazlar. (Düşmanların ağzı açılır. Dedikodu başlarmış)

Askerden gelen mektupları bir çiviye asarlar. (Yol açıklığı olsun diye)

Yoldan gelen birisi, ayrıldığı insanın da arkasından gelmesini isterse onun çorabını yolda söker gider.

Evde ayna kırılırsa kavga çıkarmış.

Soğan, sarımsak kabuğu sokağa atılırsa, evin sırrı dışarı çıkarmış.

Cuma günü sokağa öğleden önce kül dökülmez. (Ocağa zarar gelir.

Parmak ağrısı olursa iğne alınır, dul kadınlara dağıtılır.

Çocuğun ilk dişi çıkarsa dul kadınlara iğne verilir.

Çocuk ateşte yanmadan -kışı geçirirse, dul kadınlara tuz dağıtılır.

Emekleyen çocuk üç Cumaya kadar sıyartırsa (1) dul kadınlara ciğer dağıtılır.

Baş dönmesinde, önünden giden araba tekerliği yalanır, ağız yalamasında kapu halkası gevilir.

Kurdeşen olursa :

Başına kırmızı bez, elinde dört soğan, çomaktan ata. (furun süngesi olacak) binecek ya gün ağarırken veya kararırken dört yol ağzına arkasına bakmadan gider.

Kurt oldum, kurdeşen oldum, anam kurt, babam kurt, ben de kurt oğlu kurdum. Söзlerini her soğanda bir defa Söyleyerek dört soğanı yol ağızlarına atacaktır. Yine kimse görmeden ve arkasına bakmadan dönüp gelecektir.

(1) Sıyartmak - tutunarak yürümek.

Sefer ayı

Bu ayda, kız aramazlar, nikâh kıymazlar, düğün dernek yapmazlar. — Hayırsız olurmuş. —

Bit şey kırmaz ve yırtmazlar — yılına kadar kırılır ve yırtılırmış

Yeni giyerler, — yılına kadar yeni giyilirmiş—

Oğlan çocuğu akıka - adak - sı kesilmez — eli kanlı olurmuş

Billurdan su içilmez, tasdan içilir.

Kavga etmezler — yılına kadar kavgalı geçermiş—

Para gelirse bereket sayılır — yılına kadar gelirmiş—

Recep ayının ilk cuması sarına - dolma yenirse, yılına kadar ev donanırmış.

Berat kandili

Şaban ayınının 15 inci gecesidir. O gece güneş battıktan dört saat sonra, bir insan gölgesine bakarda başını görmezse uğur sayılmaz.

Sabah olunca sağ-avucu kapalı ise iyiliği çok, solu kapalı ise kötülüğü çok, sayılır.

Not ; Gök ayları şöyle sayılır:

Aşure (Muharrem), Sefer, ilk mevlût (Rebiülevvel), Son mevlût (Rebiülahir), Küçük tövbe (Camazelevvel), Büyük tövbe (Cemazelahir), Namaz (Recep), Son namaz (Şaban), Ramazan, Bayram (Şevval), Aralık (zilkade), Kurban (Zilhiççe)

Cenaze inançları

Ölü olduğu gün : Cenaze evde iken yanma, üzerine Bir topak tuz bulunan un çanağı koyarlar. Bunun yanında birtaş yağ da vardır. Cenaze kalktıktan sonra, bunlar bir fakire, verilir. (Ölünün ağzı bağlı kalmasın diye)

Cenaze çıktığı gün akşam mevlût okuturlar. Ve yedinci gününe kadar her gün ölünün sevdiği yemeklerden hayır yapılır.

Ramazan ve kurban bayramlarında, arife günü ikindin küçük büyük herkes mezarlığa gider. Kabirler üzerine çiçek koyarlar. Mezarların etrafını düzeltirler, otlarını yolar, zeyvantlarını yenilerler.

Kırkıncı günü kırk lokması yapılır. Kırk gün ölünün odasında lâmba yakılır, su konur. (Ölü karanlıkta ve susuz kalmasın diye)

Bölcek köyde Evlenme

— GÖRÜCÜ-

Oğlan evinden iki kadın görücü gider. Evin kızı kahve getirir. Kız beğenilirse kahvenin hepsini içerler. Beğenmezlerse fincanı yarıda bırakırlar ve hiç bir şey söylemeden giderler.

DÜNÜRCÜ -

Oğlan evinden iki kadın perşembe günü dünürücü gider. Kızın anasına (Allahın emri Peygamberin kavliyle oğlu Kızınız . . ; . münasip gördük ve istemeğe geldik, derler.

Kızevi vermiyeceğini kesin anlatmak isterse sade kahve verilir. Uygunsa, şekerli kahve verilir, ve düşünelim, babasına analın, hısım akrabaya soralım derler.

Bu arada kızın babasına da iki erkek dünürücü gider. Kadınlar gibi o da — düşünelim der.

Dünürçüler 1 — 2 hafta sonra tekrar giderler ve :

— Biz yine geldik, düşünüp taşındınız mı, derler. Kız evi vermiyecekse

— Nasibinizi başka yerden arayın, vereceklerse — düşünüp taşındık, münasip gördük, şekerlerinizi yollayın, derler.

Oğlan evi kız evine bir tencere veya sürahi içine şeker doldurup dünürücü başıyla gönderir. Bu şekerle, muhtar odasında, oğlanın hısımlarına şerbet içirilir.

Ertesi gün, kız evi sürahinin içine gül sulu şerbet koyup güveye gönderir. Oğlan evi yine bu sürahinin içine çerez doldurur ve sapına da bir altın bağlar. kız evine gönderir. Bunun üzerine kız evi oğlan evine çevre ve çiçek gönderirler

Çiçek : Bir gülyacağı ile kırmızı karanfil alınır, üzerinevarak tel yapıştırılır, saplarını gelin teli ile bağlarlar. Sürahiyi getiren kadın çevre ile çiçeği ve altını telli bir bohça içinde oğlan evine götürür. Bahşiş alır. (1)

(1) — Yavuklu çiçeği, gülyaç, mercanköş, karanfil ve kadındüğmesinden sarmaşık tohumlarıyla yapılır Peslan ve gül gibi çiçekler ömürsüz olduğun dan onlardan yapılmaz. Oğlandan çerez gelirse karşılık çiçek de gider.

Y a v u k I u k

- Küçük nişan —

Oğlan evi hısım akrabası söz kesmeden on beş gün sonra kız evine giderler. Kızın hısım akrabası da toplanır, kızı giydirirler, başına yemeni örterler. Böylece misafirlerin olduğu odaya girer, ilk önce kaynanasının elini, sonra yaşlılardan Uç kadının elini öper, ve kaynananın önünde diz çöker. Kaynana kızın başına önce bir namaz bezi, sonra krep örter, üzerine nişan için alınmış elbiselik top koyar top, ipekli yollu kumaştır. Oğlan yengesi altın küpe ve yüzük takar. Akrabalar nişan avyetlerini gelinin başına örterler. Para ise yengeye verilir. Kız kalkar, kaynananın, sonra bütün kadınların ellerini öper, çıkar. Misafirlere şekerli kahve verilir. Küçük nişan biter.

Gelin Çapası - Kirazlık -

Büyük, küçük nişan arasında yapılır. Oğlan evi daha çok perşembe günü çapaya gitmek için kızı evine yenge ile haber gönderir. Her iki taraf hısım akrabasına haber verir.

O gün için oğlanevi kuzu doldurur, yemek ve tatlı yapar, çapalık avyetlerini heybeye koyar. Kızı evi de oğlanevi arabasıyla tarlaya giderler. Tarlaya varılınca önce bir çıkım çıkar. Yemek yenilir. Bunun üzerine kız, kaynanadan başlar, el öper. Sonra kaynananın önüne diz çöker; kaynana kızın başına namaz bezi, onun üzerine yemeni örter, daha üstünde kirazlık (çapalık) olarak getirdiği elbiselik kumaşı koyar, ayağına terlik giydirir. Hısım akraba da getirdikleri avyetleri kızın başına örterler, bunlar daha çok yemenidir

Bayramlık

İki nişan arasında bayram geçerse bayramlık gönderilir. Bunu ilk önce oğlanevi gönderir.

Şeker bayramında : Oğlanevi birinde helva ekmek olmak üzere üç sini çerez koyar, başka bir siniye de gelin için bir elbiselik, ipekli iç çamaşırı, fanile, yemeni, kırep çorap, ipekli mendil, sırmalı terlik, koku. Kızın anası için namaz bezi çorap, babası için gömlek, çorap, mendil, yengeye yemeni, kocasına, çevre, kardeşleri varsa yemeni veya çevre konur, sinilerde çamaşır olanı yenge götürür, diğerlerini akrabaları götürür. Bunlara bahşiş verilmez.

Bundan sonra, kız evi gelen sinilere güveye gömlek, çorap, çevre. Kaynanaya yemeni, kaynataya çevre koyarlar. Diğer sinilere yemek koyarlar gönderirler. Oğlanevi sinileri getirenlere bahşiş verir. (1)

Bayramın ikinci veya üçüncü günü akşam oğlan yengesi hısım akrabayı toplar kızı evine giderler. O gün hem el öptürürler, hem geline yemeni örterler. Geline sini içinde çerez, bir takım elbiselik ve terlik götürürler. Bunları yenge götürür. Buna (kuru sini) elenir," Kuru sini iki bayram götürülür.

--Bayram aşısı -

Bayramlar da aş gider. Ramazan bayramında önce oğlan evi, kurbanda ise önce kızı evi aş gönderir.

Yemek iki sofradan on sofraya kadar ve 13 çeşit olur. Yemekler: Etli hamur çorbası, kabartlama, kuzu kızartması, patlıcan, fasulya, sarma, börek, muhallebi, ıspanak, ekşili köfte, hoşaf, pilâv, bir sini baklava, bostan, karpuz da gön-derilir. Her siniye Uç çanak yemek konur. Sinilerin üstüne telli bohça örtülür. Bunları hısım akraba ve yenge götürür. Ayrıca kertikli sepette pide gönderilir. Oğlan evine hediyeler de gider :

(1) — *Seysana* : (Seyhana) Çörek, ekmek, helva, çerez gibi eşya ile elbiselik, hediyelik de vardır. Bir veya birkaç at zillerle, çanlarla donanmıştır. Keletir veya köfünlere konur, sarılır. Kız evine yollanır. Haftasına oğlan evine de gelir.

Oğlana i çamaşırı, çorap, evre, tesbik konur, kardeşlerine evre veya yemeni konur. Kaynataya evre, gömlek. Kaynanaya bir kat elbiselik ve başörtüsü, yengelere yemeni, amcalarına, dayılarına evre koyarlar. Kurban bayramında da aynı Şekilde gidilir. Oğlanevi yemek getiren yengelere bahşiş verir,

— **K u r u s i n i** —

— **Kurban**—

Kurban bayramında oğlan evi geline kurban gönderir. Koyunun boynuzlarına elma sokulur, varak tel yapıştırılır. Tylerini renk renk boyarlar, üstüne bir top kumaş bağ-ırlarlar. Koyuna herkes bakmaya gelir.

- **Yavuklular** -

Kızlar düğünlerde yavuklularına ağarılmış badem ile psz ekirdeksiz üzüm, ipekli mendil içine koyarlar. zerine glya yaprağına sarılmış karanfil çiçeği iğnelerler, gönderirler.

Oğlan da yavuklusuna düğünün son günü, helva gönderir. Ayrıca, kızların yavukluları dışa giderse hediye sakız getirir.

-- **Büyük nişan** -

Düğünden bir hafta, onbeş gün önce yapılır. Bunun için okuntu verilir. Okuntu ı Sağdılara ikişer, başkalarına birer Şeker veya (halka Şeker) verilerek yapılır. Okuntuyu bu işle uğraşan bir kadın dağtır.

Nişan Perşembe günü olur. Nişandan bir hafta önce oğlan evi yenge ile kız evine haber gönderir.

Günü geldiğinde büyük nişan için hazırlanan elbiseler ve çerezler sinilere konur. Ayrıca Şerbet için Şeker de götürülür. Oğlan evi kız evine geldiğinde gelin saklanır. Gelen avyetler (hediye) içeri alınır. Sonra engilerle gelin çıkarılır. Başına al bürüncük örtülmüştür.

Brnck : Al kırep üzerine tel işlemelidir. Gelin, oğlan evinin ellerini öper. Biraz oynanır, gelin yine yenge tarafından içeri götürülür. Bu sırada engiler gelin ağlatanı söylerler:

Bir kuşum var geldi konu yaranlar
Ben gidiyom mamir olsun viranlar, (hey)
Sağ olsun evimizde kalanlar (hey).
Őakı Bülbül var uyandır yarimi,
Ben kıyamam sen uyandır yarimi.

◆◆◆◆◆◆◆◆

Mimar senin baş ucunu esmeli,
Ayak ucuna gl sümbül dikmeli (hey)
Munar senden Őikayetemi gitmeli (hey).
Őakı Bülbül var uyandır yarimi,
Ben kıyamam sen uyandır yarimi.

◆◆◆◆◆◆◆◆

Munar senin yazı vardır taşında,
Sevin vardır toprağında taşında (hey)
Sat sen değil elimle lem başında (hey)
Őakı Bülbül var uyandır yarimi.
Ben kıyamam sen uyandır yarimi. (1)

Kızın hışımlarından yeni gelinler, ikişer, ikişer olurlar, biri tepsi tutar, biri Şerbet verir. Bir yeni gelin de kızlara Şeker dağtır.

Bu bitince çengilerle gelin dışarıya çıkarılır. Bu çıkışta gelin, oğlan evinin getirdiği nişanlık elbiseyi ve terliği giyer. Kaynanasının elini öper sandalyeye oturur. Kaynana gelinin başına baş örtüsü örter. Daha zerine kırep, fanila, çorap koyar. Oğlan yengesi bir kulağına, kız yengesi bir kulağına elmas küpe takarlar.

Kpeler oğlan evindedir. Nişan evinde bu-lunanlar sıra ile avyetlerini

gelinin başına örterler.

Sağdıçlar oyali kırep, yemeni örterler. Bunlar gelinin başında alınır, yalnız baş örtüsü bırakılır. Yenge, gelinin başında kırılacak telli külah şekerini bir al bezle örtülü tabak içinde getirir. Tabağı gelinin başına koyar, içindeki şekeri (şeker topu) ile ikiye böler ve parmağı ile bu şekerden geline yaladır. Yarısını al kirebe sarar oğlan yengesine verir. Gelin kal-kar, tekrar kaynanadan başlayarak el öper, bu suretle büyük nişan biter.

1 - Mamir — Mamur Munar — Pinar

Birinci gün : Dübek günü; sağdıçlar arabalarla oduna giderler. Dönüşte köy kıyısında silâh atarlar. Davullar bunları karşılar; önce gelen arabaya bahşiş verirler. Bunlar dübekçilerle birlikte yemek yerler.

Sabahtan erkek sağdıçların bir kısmı oynar, bir kısmı dübek taşında keşkektik döğer. Akşam üzeri davullarla oğlan tarafı kızevine gelin görmeye gider. Kızevi ortaya bir tabak koyar, Oğlanevi para atar. Buna dübek kınası denir. Gece kızlar oynar, kızların oyunu dağıldıktan sonra delikanlılar oğlanevinin avlusunda veya önünde zeybek oyunu oynarlar.

İkinci gün: Sağdıç günü; kızevinin çengileri Oğlanevine, oğlanevinin çalgıcıları kızevine çalmıya giderler. Buna nöbet derler. Öğleden başlar, akşama kadar sağdıç çıkılır.

Kız sağdıcı : Geline o gün büyük nişanda yapılan elbise giydirilir Gelin bir tarafa yenge ile dineltir, Karşı tarafa sağdıçlar sıralanır. Çengi ile birer, birer gelinin yanına getirilir. Sonra sağdıç geline leblebi fındık atar, yenge de sağdıca atar. Sağdıçlar gelinle ağlaşıp sarmaşırlar.

Sağdıçlar geline kendi durumlarına göre aviyet getirirler. Akşam üzeri düğün ahali dağılırken, gelin sağdıçlarını yemeğe davet eder. Yemekte gelin üçetek entarisinin üzerine fermana - libade - giyer ve örgülü saçlarını çözer, arkasına yayar. Böylece sağdıçlarına hizmet eder ve bakır tasla su dağıtır.

Akşam yine bütün ahali toplanır. Bu son geçe çok kalabalık olur. Gelinin başına tel işlemeli bürüncük örtülür biraz oynarlar.

Bandan sonra, oğlanevi bir tabak içine karılmış kına koyarlar, üzerine mum dikerler, davullarla kızevine gelirler. Kızevi, oğlanevini çengilerle karşılar. Oğlanevi gelirken sak-lanan gelin, çengilerle çıkarılır. Kızın sağdıçlarına mum dağıtılır. Önde çengiler, sonra kına tabağını tutan kadın, ar-kada gelin ve sağdıçlar maşalengin etrafından mumları yakar-lar, Uç defa çengilerle dolanırlar. Gelin, kaynanın oğlanevinin elini öper , sandalyaya oturur. Gelinin avucuna kınayı kız yengesi koyar, oğlan yengesi alır, Uç defa tekrarlanır. Her-kes para basar. Gelinin, eli bağlanır. Oğlan evinden birkaç kişi ile çift oynar. Ahali dağılır. (Türküler yazısına bakınız) Geline yatarken çengilerle ellerine, ayaklarına kına yakılır. Ellerine bütün kına yakıldığı gibi, ayaklarına da kalemle çekilmişçesine topuklarına kadar kına yakılır. Harbalıdan veya kılaptan işlemeli kadifeden yapılan terlikler, bu kınalı ayaklarda çift terlik geymiş gibi durur. Not.

NOT : Bütün kınadan başka şu kınalar da yakılır.

1 — Yumma kına: parmaklara iple yüsük bağlanır, parmak arkalarına üçer ben kondurulur, yumulur.

2 — Oymalı kına ', parmak uçlarına yüsük bağlanır, ar-kalarına üçer ben kondurulur. Avuç içine de çiçekli yakı konur.

3 — Dilli kına ; Parmak uçları yüsük bağlanır, avuç

İçine de dil gibi yakılır.

4 — Çiçekli kına ; Parmak uçları üç köşeli yüsük olur.

Avuç içine yakı ile birde parmak dibine akarsu denilen ayrı bir çiçek konur. Buna bindallı da derler.

Kızlık kinasına satır kınası ; Sünnet kinasına da hilal kınası denir.

Bütün bu kınalar büyük bir ustalıkla yakılır. Geline yakılan kınada ak yerler kalırsa yengeye ceza olarak tavuk kestirilir. Kınası eyi yakılmamış, veya uyurken bozulanlardan pek çoğunun sabah kına bezi açılınca hüngür, hüngür ağla-dıkları da görülür. Bu yüzden kına yakılanlardan bazılarının sabaha kadar uyumadıkları da olur.

Yine bugün ; dıştan davetliler gelir. Bunlar köyün kıyısı-na gelince silâh atarlar. Bayrakdar davullarla, karşıya gider. Oradan alır, bir odaya getirir. Dıştan gelen sağdıçlar, bayrakla gelirler. İlk gelenin bayrağı, başta bulunan köy bayrağının yanına sıra ile konur.

Oğlan sağdıçları yüzülmüş koyun - söğüş - gönderirler. Ayna, ayakkabı, tepsinin içine ipekli top koyarlar, Üzerinde ekmek de bulunur. Aviyet getirirler. Sağdıçlar davullarla gelir. Güvey karşılar. Güveyin cebinde elma, portakal, ayva bulunur. Gelen sağdıç önce ona bir elma atarsa, güvey de atar.

Sonra, iki sağdıç kucaklaşırlar. Güvey sigara verir Zeybek oyunu oynarlar Odalara yemek dağılır, çalgılar her odaya nöbete gider, bu nöbette bahşiş yoktur. Davulcuların bahşişini düğün sahibi verir.

İlk gelenlerden başlarlar, davullarla delikanlıları ahenk yerine götürürler. Önce köyün delikanlıları, sonra sıra ile gelenler alanda yakılan maşalank etrafında oyun oynarlar. (Harmadalı, Yörük Ali, Güvende gibi) Sonra oyunlar çıkarılır. (Oyunlar ayrı yazılacaktır)

Çeniz alma :

Çarşamba sabahı, kız evinden oğlan evine develerle veya atlarla ve insanların başında çeniz götürülür. Delikanlılar, önlerinde çalgılarla bir çeniz alayı yaparlar.

Develere sırasıyla şu eşyalar sarılır. :

1 — Gelin yorganı, üstüne çocuk biner, telli yastık tutar,

2, 3, 4, 5 — İki yatak, üstüne yorgan, telli yastık.

6 — iki sandık Üstüne halı sandık içinde elbiseler.

7 — Sandık, kilim, elbiseler,

8, 9, 10 — Kıtık yastıklar üstüne yorgan.

11, 12 — Köfünlerde bakır kabı, üstüne kilim.

Şişe takımları, karpuzlu lâmbalar, yaldızlı kavanoz gibi eşyalar elde; tabak takımları seleler içinde; bir sele terlik, bir sele pabuç. üstlerinde telli bohçalar bulunur.

üçüncü gün, sabahleyin kız evinin çengileri (dümbek, def) oğlan evine, oğlan evinin çalgıları (davul, glarnet, boru, trampet) kız evine nöbete gider.

Davullarla cop, (Değneye) gidilir. Atlarla cop, değnek kaldırılır. Atlılar önce oğlan evine, sonra kız evine giderler, çevre alırlar Konaklara öğle yemeği dağılır. Kızlar copla-nırlar gelin o gün daha çok süslenir. Başına al bürüncük . örtülür, telli ustufa entari giyer, kollarına gümüş toplu bile-zik, beline gümüş kemer takar.

Geline tas kırkma ve zülûf kesilir, kaş yakılır. Çengi-lerle odadan çıkarılır, kızlar ikindeye kadar oynarlar.

Kızın babası hısım akrabayı : toplar. Çengilerle gelin el öper, babası kuşak kuşatır. Orada bulunanlar geline bahşiş verirler. Oğlanlar da dışarıda oynarlar. (1)

(1) — Düğünde yağmur yağarsa kızın gözü suluymuş derler. Nişanda yağarsa bereket sayılır.

— Tencere (Çencere) harana dibi kazıma düğününde (oğlan kız) kar

ya

ğar derler. Düğünde kar yağarsa (harana dibi çok kazımışlar) denir.

Nikâh kıymak

Eskiden nikâh, daha çok gelin alınacağı Perşembe günü kaba kuşluk veya öğlenden sonra kıyılırdı. Bir vekil, iki şahit ile Uç defa sorularak kızdan söz alınır.

Bu sırada kız kapunun arkasında ayakta durur. Kolları aşağıda ve parmakları açıktır, yahut bir elinde ayna, bir elinde mum tutar. Sağ koltuğuna kitap, sol koltuğuna bütün bir ekmek kıştırılmıştır. Yengesi ayakta kızın saçlarını çeker. (Saçları dökülmesin diye)

Üç kız, üç oğlan vekil ve şehitleri ile birde imam, yedi kişi oğlan evinde veya Cami odasında nikâhı kıyarlar. Şerbetler içilirdi.

Kızın sosyal durumuna göre, nikâh da yüksek olurdu. 50 - 100 sarı altın gibi. Nikâhta uğurlu sayılan - kuruş, me-cidiye, altın - olsun (41) sayı daha çok kullanılırdı.

Esas nikâh 11 dirhem gümüş veya altın idi. Kız ata binmeden nikâh kıymak adet olduğuna halde, at üstünde attan indikten sonra veya gerdekten önce de nikah kıldıranlar olurdu.

İkinci vakti, oğlanevinden beş veya yedi kadın bir çok atlara binerek davullarla kızevine gelin almaya gelirler. Kız yengesi gelini saklar, oğlan yengesi attan iner, içinde bir bacak etle bir ekmek bulunan heybesini alır. Kapuyu çalar. Kız yengesi oğlan yengesinden bahşiş almadan kapıyı açmaz. Sonra heybeyi kız yengesine verir.

Gelin duvaklama : Gelini oğlan yengesi duvaklar, Başına uzunlamasına ipekli top örterler, onun üstüne içi yukarı ta-bak konur, tabağın üzerine al bürüncük örtülür. Yeşil kirepten çelme yapılır. Buna çeşit renkli çiçekler sokulur. Telli Kızların karşılama oyun Türküleri :

KARŞIDAKİ ÇALTILJK

Karşıdaki çaltılık yalilom (Aman yalilom) Belindeki altılık yalili laylom, İyi bakın oğlanlar yalilom. (Aman yalilom) Oynayanlar satılık yalili laylom. ◆◆◆◆◆◆◆◆
Karşıdan fener gelir yalilom (Aman yalilom).

İçimde yanar gelir yalili laylom O benim esmer yarım yalilom (Aman yalilom) Ortada oynar gelir yalili laylom. ◆◆◆◆◆◆◆◆

İNDİM KOYUNUNUN DİBİNE

İdim kuyunun dibine. Baktım suyun rengine. Ölünce ah çekerim. Düşemezsem denğime.

Aman aman Eminem kalk gidelim Bizim odalarda sefa edelim.

Kuyunun kapakları, Çınarın yaprakları, Gurbetdeki yarımın, Çınlasın kulakları.

Aman aman Eminem kalk gidelim, Bizim odalarda sefa edelim.

Çifte oyun türküsü

Oldumu kadın anam oldumu,

Pekmeze şişeler (kadın anam) doldumu (da nay nay nom)

Bir günde gül benzin (kadın anam) soldumu (da nay nay nom)

Sizin ev bizim ev (kadın anam) boyalı (da nay nay nom)

Bir yar sevdim yaşmağı (gadım anam) oyalı (da nay nay nom)

Ne dedim ne dedim ben sana

Neden darıldın (kömür gözüm) sen bana (da nay nay nom)

Çifte oyun türküsü

Oduncular dağdan odun (amaninde aman) indirir, Gözüm yaşlı çifte dermen (amanide aman) döndürür. Bu dert bizi iflah etmez (amanide aman) öldürür.

◆◆◆◆◆◆◆◆

Oyun türküsü

Sabahtan kalktım güneş parlıyor, Ağam atın terkisini bağlıyor,

Arkama baktım yar melin melin ağlıyer.
Hanım ne ne ney
Canım ne ne ney
Ağamda hey hey

Türkü

Nargilemin marpuçu	Kınalı parmak ucu
Ben müftiye danıştım	— Sen benimsin en gücü.
Kahvenin telvelisi	— Oldum gönül delisi.
Güzel üç türlü olur.	Sevgilinin cilvelisi,,
Samanlık dolu saman	Aman efendim aman
Elleri kınalı yar	Düğünümüz ne zaman.
Sandık üstünde sandık	Aman elendim artık
Düşünmeden söz verdik	— Biz sizi insan sandık.
Mendilim dürüm dürüm	Ben onu yürütürüm
İş nisbete binerse	Kendimi öldürürüm.

Kanaryam türküsü

Yol verin geçeyim dumanlı dağlar,
Üzüm vermez oldu - aman kanaryam - o yeşil bağlar.
Sılada nişanlım ah çekip ağlar.
Vurma avcı vurma - aman kanaryam - dayanamıyorum,
Yar üstünde yar sevmiş - aman kanaryam - inanamıyorum.
Yüce dağ başında bir ulu çınar,
Çınarın dalına - aman kanaryam - bülbüller konar,
Herkes sevdiğine böylemi yanar.
Ağla hey gözlerim (ağla kanaryam) ayrılık günü,
Söyle hey dillerim söyle - aman kanaryam - muhabbet sonu.
Yüce dağ başında bir dolu desti,
Çantamın kayışı - aman kanaryam - omzumu kesti,
Analar babalar ümidi kesti.
Vurma avcı vurma. - aman kanaryam - kanlarım akar,
Sılada nişanlım - ananı kanaryam - yollara bakar.
Yüce dağ başında taş ben olaydım,
Elâ göz üstüne - aman kanaryam- kaş ben olaydım,
İnce bel üstüne saş ben olaydım.
Vurma avcı vurma - aman kanaryam - kanlarım akar,
Sılada nişanlım yollara bakar.
Söyleyin anama sandığım açmasın,
Çuha dizliğime - aman kanaryam uçkur takmasın,
Beni gelecek diye yola bakmasın.
Ağla hey gözlerim (ağla kanaryam) ayrılık günü,
Söyle hey dillerim (söyle kanaryam) muhabbet sonu.

NOT .' Bu türkü her yerde, şehirlerde söylenen türküdür.

ZELHA GELİN

Yedi kardeş idik gitmeliydik,
Atının başını yetmeliydik,
Köprüye varmadan indirmeliydik.
Alman çaylar alman allı gelini,
Alın tas kırkmalılı Zelha gelini

Baltacıyı getirin kavağı kessin,
Avcıları getirin kartalı vursun,
Dalgıçları getirin gelini bulsun.
Alman çaylar alman allı gelini,
Alnı tas kırkmak Zelha gelini.

◆◆◆◆

Sular aldı al duvaklı gelini,
İncili kemer sıkılmış nazik belini, .
Üç gün sonra bulduk kınalı elini.
Alman çaylar alman allı gelini.
Alnı tas kırkmalı Zelha gelini.

◆◆*◆

Altın tas içinde kınam ezildi,
Gümüş tarağıle zülfüm düzüldü,
Eşim dostum yarenlerim yola düzüldü.
Alman çaylar alman allı gelini,
Alnı tas kırkmalı Zelha gelini.

◆◆◆◆

NOT : Yüz yıl önce, şimdi Arkönü denilen yerden geçen bahçe arki, Bölcek köyü iki mahalleye ayırmıştı. Arkın tahta köprüsünden gelin alayı geçerken, ark kıyısındaki kavaktan bir Kartal gürültü ile uçtuğundan gelinin atı ürkmüş, gelin suya düşmüş ve sele kaptırılmıştır.

Üç gün sonra ancak ölüsü bulunmuştur. O zaman bu ağıt yakılmıştır.

— Nine, Zelha gelini söyle versene,

— Ne bilen, a gızım, benim aklım defte mi, unna uzman, yaz yamuru gibi gedi geçti.

ANDANTE (M.M. $\text{♩} = 63$)

A-Y-M

Ka-r sı da Kı şal tı LİK Yar Li Li Lil Lom amı man Li Li Lom
be Lin de K al tı LİK Yar Li Li Lil Lay Lom
E Yi ba Kim
E Fe Ler Yar Li Li Lil Lay amamın Ya Li Lom oy ni Yar Lar Sa tı LİK
Yar Li Li Lil Lay Lom
Lom Lom Lom Lom

Köy Kadınlariyle Konuşma

Bölcek birçok nahallelerden meydana gelmiş büyük, zengin ve bakımlı bir köy. Bölcekliler, açık görüşlü ve görgülü insanlar. Bölcek kadınlarının, çoğunluğu gerek dil, şive v< gerekse giyim bakımından kasabalılardan farksız. Civar köylerden gelipde Bölcekte yerleşenler, geldikleri yerlerin hususi yerlerini taşımaktadırlar. Yerlilerde de hoş şivelerini muhafaza edenler bulunuyor, fakat bunlar yok denebilecek kadar az ve daha ziyade yaşlılarda beliriyor.

Geyimleri; yalnız tarlalara giderlerken, evde fırınlarda ekmek pişirirken diğer köylülerinkini andırıyor, Dokuma veya basmadan-don ve gömlek geyiyorlar. Diğer zamanlar hepsi elbise geyiyor.

Geniş, ferah ve büyük avlular içinde iki katlı evler göze çarpmaktadır. Birçok avlularda birden fazla evler görülmektedir. Bunların, bir kısmı yanyana dizilmiş odalardan kurulmuş tek katlı evlerdir. Bunlar çocuklarına, damatlarına gelinlerine veya etilere ailenin kalabalıklığına göre yapılmış yaşılarıdır. Bu hal aile birlik ve bağlılığının güzel bir örneğidir. Böylece Bölcekte aile birliğinin parçalanmadığı görülmektedir. Bu birlikte, ev ve tarla işleri de göze çarpar şekilde düzenlenmiştir. Bir gurup tarlaya gider, bir gurup ev işlerine bakar. Ve böylece iş münavebeyle devam eder.

Evlerin döşemi; kasabalarda olduğu gibi sandalyeler, koltuk kanepeler, konsol ayna ve divan şeklinde minderlerden ibarettir. Herkesin mali varlık ve durumuna göre döşenmiş süslenmiştir. Civardan gelenler, kendi göreneklerini muhafaza edip raflara sahanlar dizmişler, yüklük denen dolaplara yatak ve yorganlarını koyup basma bir perdeyle örtmüşler. Yerde kilim veya çuha minder ve şilteler var.

Bölcek kadınları, güler yüzlü, sıhhatli, konuksever insanlar. Yukarıda yazdığımız gibi Bölceklilerin dilde hemen hemen hiçbir hususiyeti yoktur. Buraya alacağımız konuşma diğer köylerden gelenler ve çok eski telaffuzlarını muhafaza edenlerdir ki, bunlar da büyük bir köyde çok az bir topluluk teşkil etmektedir.

Köyün temiz, geniş, düzgün toprak mahallesinden birinde yürürken iş elbiselerde birkaç kişiye rastladım. Bunlar ter içinde olmalarına rağmen gülerek, konuşarak birbirlerine takılarak ilerliyorlardı.

— Nereden geliyorsunuz, dedim.

Biri : — Köylüle böyle uruşup duru, ya ya, pamuk çapadan geliyoz, dedi.

Bir diğeri yanındakini göstererek :

— Gomşu hatırı ilâzım, dey bunları göttük, başak top ladık, der.

Bu köyde aile birlik ve bağlılığının yanında güzel komşu bağlılığı ve sevgisi görülmektedir. Mahsul ve iş zamanı konu komşu toplanıp birinin tarlasına gidip onun işini hep beraber güle eğlene bitiyorlar, ertesi gün gene hepsi toplanıp içlerinden bir diğerin işini yapıyorlar. Böylelikle elbirliğiyle az zamanda işlerini tamamlamış oluyorlar.

Guruptan bir diğeri atılır :

— Pamukla bu yıl pek üzgünlük, bet berket yok, zebil ziyan hiç garik kullehan olasıya, diyor.

İçlerinden bir başkası :

— Ekcez biçcez ısanlarımız yok. Sözüm iki dene cingenle olemi.

Soruyorum : — Nasılsınız ?

— Eh sizi sormalı, senin geyfin nasıl ? Egari, göyümüze gelivedin mi kızım.

— Köyünüzü görmeğe gezmeğe sizlerle görüşmeğe geldim deyiorum. Daha ne işler yaparsınız?

— İleşperlik, çırık yapaam, goyun güderle. Çok da işliyoz ya, sizin işiniz olumaz. Biz öylemiz ya -sırtını göstere rek- bunu gün yiyo -ellerini göstererek- bunu da dobrak. (toprak).

Hep beraber yürüyoruz, beni evlerine götürmek istiyorlar.

— Bizlen baraban, bicik hanaya gideem bakaam.

— Çok kalmıyacağım, gideceğim diyorum.

— Ah gayri hiç olmadı, olurmada boyrun, gelin galında u zıman alıkoyem. Doğrudan gelin beklerim, bu gıdacık olu mu gari.

Bir başkası : — Hemen gitçeydiniz ha. Hay- gidi hay, hiç olmadı emme yavrum, hadi urla olsun.

Bu guruptan ayrılıp bir eve gidiyoruz. Avluda bir kaç kişi ekmek pişiriyorlar. Telaştalar. Beni görünce :

— Boyur, eyicemin ne yapıyon ?

— İyiyim siz nasılsınız, diyorum.

— İşlen gayıtlan egmeg yapıyoz, aşama yimek yapcaaz

Fadime gız ge, diyerek birini çağırır.

Bütün güzel vasıfları taşıyan Türk köylüsü işinin başında da, yorgun da olsa, konukseverliğini unutmaz. Bana dönerek :

— Kayve yapem, dedi.

— Siz işinize bakın ben gideceğim. Yanımda bana arkadaşlık eden Bölcekli kadına sorar : — Hemen gitceymi? Bana dönerek : — Şhindi gitçeydiniz mi? Isıcak va, gideem tezimi ilimonata yapcem.

Teşekkür edip istemem, dedim.

— Aşa goş gız, diyerek kızını çağırır. Bir fırın ekmeği göstererek :

— Bu ekmekler çok değılmi, küflenmez mi ? diyorum,

— Ocağı denk gelmedine mı güfleni. Çok işliyoz çok emek yimeyizmi ya.

Yanlarından ayrılmak istiyorum.

— Hiç bu gıdancık olumu gordunmu, pide çıkaydına bari. Bu gıdamı gonuscez.

Aralarından biri hasta kardeşinden haber alıp almadığını sorar :

— Hanadır bi habar duycez diye bekliyoz, geliyo kimi yavruceğim, sayılı günle tezda geliviriyo.

içlerinden bir ihtiyar ilâç tarif eder :

— Gadaşına şifalar osun, Hasta oldusıra boyayı muşambalan göbene furufuruverisin iyi geli.

Soruyorum : — Eğlenceleriniz, düğünleriniz yokmudur, hep işmi yaparsınız?

— Vaya va, he yapcez. Dübek kınası yapala sağdıç çıka ahali biriki. Sucuk gibi mintan üç etek giycez. Sökük kafa, garik savururuk, pek edalı oluyo. Köşeye büzülmüş ihtiyar bir nenecik görüyorum.

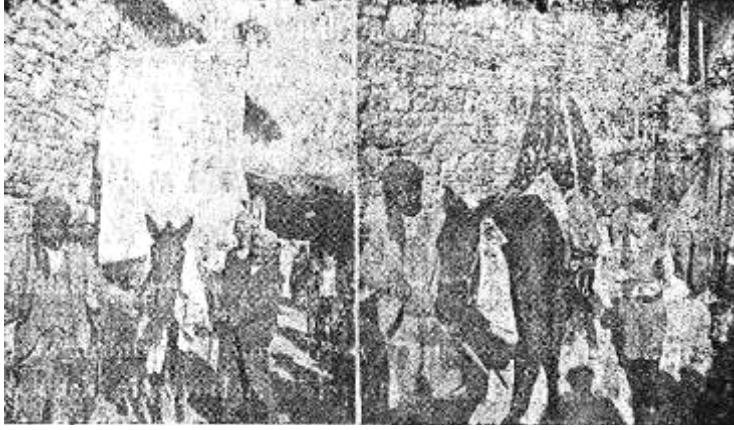
— Nene, senin kimsen yokmu, neden öyle kenara çekilmişsin ?

— Goca adam va. Vasın iyi dusun goca garıla bi yakada dusa, aşıcık fena olu burda dincelivedim.

Yanlarından ayrılırken soruyorum !

— Bir sıkıntınız, ihtiyacınız varmı ?

— A a yok yok, Bi şeycimiz yok, büyüklerimiz Muhammed hümmedi sağ olsun, onların ardında biz de da eyyiz,
Urla olsun, deyip beni kapıya kadar geçirdiler.

Bir Köyde Gelin alma Cibinlikli Duvaklı

SU BASKINLARI

Bölcek köy, bir çok su baskınları geçirmiştir. Son kırk yıl içinde köy, Uç su baskınına uğramıştır.

İlk su baskını ; kırk yıl önce (R - 1321) de olmuştur. Korkusu çok, ziyarı az olmuştur.

İkinci baskın; bundan otuz yıl önce (1330) da olmuştur. Gece doğudan gelen Kuruçay (Menteşe deresi) köyü basmıştır. Bu baskın çok acıklı olmuştur. İzzet bey, evi yüksek olduğundan üst kata çıkmış, birkaç el silâh atmış ve (Canları kurtarın, mala bakmayın, atına, devesine güvenen çıksın) diye bağirmiştir.

Başta İzzet, Kırkağaçlı İsmail, Arap Râşit olmak üzere daha bir çok kimseler atlarla, develerle boğulmak üzere olan insanları kurtarmışlardır. Bir takımları kendilerini kurtarmak için merdivenler kurarak evlerin çatısına ve ağaçların tepesine çıkmışlardır. Seller mandaları sürüklemiş, zahire çuvallarını, ev eşyalarını alıp gitmiştir. 80 - 40 ev yıkılmıştır. Bir çok hayvan ölmüştür. İnsan ölümü olmamıştır.

Üçüncü baskın; Bundan 17 yıl önce (1343)te geçe olmuştur. İlk baskın kadar şiddetli olmamış isede köyde büyük bir korku uyandırmıştır. İki ev yıkılmış, iki malak ölmüştür. Bazı eşyaları sular alıp götürmüştür.

Bakırçay Kanalı

Bölcekköy, Bakırçayın iki kilometre kuzeyinde ve Mentese (Sarıcalar-Kurudere)deresinin yine iki kilometre batısında kurulmuştur. Bölcek, Bakırçaydan yüksek olduğundan taşkınlarından doğrudan doğruya zarar görmez. Ancak Mentese deresi taşkınları köye kadar gelmekte ve bazı yıllar korkuya düşürecek kadar yükselmektedir. Bu yüzden birinci cihan harbinden önce, İzmir (Umuru Meyahiye mühendisliğinin) idaresi altında, Mentese deresi taşkınlarının Bölcek köye zarar vermemesi için toprak sedde yapılmasına başlanmış isede tamamlanmamıştır,

1932 senesinde, merkezi İzmirde bulunan su işleri 2 nci Daire Müdürlüğünün idaresi altında yeniden (3250) metre uzunluğunda bir sedde yapılmasına karar verilmiş ve (Enharı Sağirenin Temizlenmesi) kanununa uyarak mükellef amele işe başlamış ise de ancak (650) metresi yapılabildiğinden bu işde maksadı sağlamamıştır.

1937 tarihinde kabul ve tatbikine başlanılan Büyük Su İşleri kanunu gereğince, Bakırçayın bütün kolları ile birlikte ve esaslı surette ıslahına karar verilerek merkezi Bergama'da olmak üzere kurulan (Su İşleri 2 nci Şube Müdürlüğünce) yapılan incelemeler sonunda, Mentese deresinin gereken projeleri yapılmış ve 1944 senesi

içinde işe baylanılarak tamamlanmıştır, Bu suretle Bölcek, sulardan kurtarılmıştır. Bir taraftan Bakırçayın da yatağı yeniden açılmış olduğundan gerek Bölcekköy, gerekse tarlaları, Bakırçayın ve Menteşe deresinin her yıl 5—6 bin dekar araziye kaplayan taşkın sularının zararından kesin olarak kurtarılmış bulunmaktadır.

Geçen yıl yağın yağmurlar, suların şimdiye kadar hiç görülmemiş bir derecede yükselmesine sebep olmuş ve Menteşe deresi yeni yatağının açılmış bulunması yüzünden Bölcekköy, büyük bir tehlikeden kurtulmuştur. Bu taşkınlar yeni açılan yataklarda yarınlar yapmış olduğundan bu yıl bunlar eskisinden daha sağlam yapılacaktır. (1)

Bakırçayda bir geçitten Pamuk arabası geçerken

Köy Baskınları

Laz Yusuf gibi eşkıyalar ortadan kaldırıldıktan bir müddet sonra köyyine baskınlara uğramıştır. Birinci dünya savaşının ortalarına doğru idi. Başlarında Ala Süleyman ve Akkulak bulunan Somanın, Karaçamlı'ları, Soma ve Bergama'nın bazı köylerini bastıkları sırada Bölcek köye de gelmişlerdir. Güneş battıktan sonra Sarıcalar köyü üzerinden gelen bu çapulcular, köy zenginlerinden Hafız Tahir. Halil Efelerin Mehmet, ilacı Molla gibi kimseleri toplamışlar, altı yüz sarı lira çıkartmışlar. Ve alıp gitmişlerse de ertesi gün Sarıcalarlı Osman ağa ile bir mektup göndererek bin altın daha istemişlerdir.

Mektuba Halil Efelerin Mehmet cevap vermiş (parayı hazırlıyoruz, biz gelececeğiz, geldiğinizde alırsınız) diye yazmış göndermiştir. Mehmet, arkadaşları ile silâhlanmışlar, birde on sekiz altına beş yüz fişekli bir İngiliz tüfeği almışlar ve hazırlanmışlardır. Soyguncular, iki gün sonra Sarıcalardan Demirci Ömerin oğlu ile şu haberi yollamışlardır. "Başta Ala Süleyman olmak üzere 63 kişi geliyoruz."

Demircinin oğlu dönüşte köyün hazırlıklı olduğunu, elde silâh pusuda beklediklerini anlatınca, köye gelmemişler, fakat Somanın Cinge köyünü basmışlardır Söylendiğine göre, Cinge'lileri kırıp geçirmişlerdir. Bu sırada Mustafa (efendi) Izmire gönderilmiş, köye on silâh verilmiştir. Bu çapulcular bir daha köye gelmemişlerse de bu taraf köylerinde bir çok soygunculuk yapmışlardır. Bir yıl sonra köy, Akhisarın oba (Yatağan) köyünden Taşkafa Efe ile arkadaşları tarafından basılmıştır. Köylü çok zulüm görmüştür. Bıçak saplamak, can yakmakla bir çok altın, eşya toplamışlar götürmüşlerdir.

(1) Bu bilgi, Su İşleri 2. ci Şube Müdürlüğü'nden alınmıştır.

Bir de köy, Kumköylü Hüseyin efe ve arkadaşları baskınına uğramıştır. Bu baskından köylü ötekiler kadar zarar görmemiştir.

Düşman Baskını

1335 R. Haziranda Yunanlılar Bergama'dan sonra Turanlı Bucağına da yürümüşler, Göçbeliyi bastıkları sırada Bölcek köye de kol göndermişlerdir. Köy yakınında (Boşnak kesiğinin hendeğinde) pusu kuran Ali Osman efe çetesi gelenleri pusuya düşürmüşler ve öldürmüşler.

Bunun üzerine düşman kuvveti gece köyü çevirmiş, kuşluk vakti "bütün evleri soymuştur. Saklı paraları çıkartmış, ele geçeni dayaktan geçirmiş kadınların boyunlarındaki kısıtları (altın gerdanlık) toplamıştır. Çete diye köyden 38 erkeği döve döve iki saat uzaktaki Çitköy'ün yanında ki mağaraya kapamışlar ve hepsini sorguya çekmişlerdir.

Oradan kolları bağlı Bergamaya getirmişler, tekrar hayli dayak attıktan sonra salıvermişlerdir.

Kara Mustafa, Rıza efendi. Hacı Ahmet, Abdurrahman, Halil efenin Mehmet ve Ziya efendi köyü düşmana karşı silâhla koruyanların başındadır. Bir ara düşmanlar bunları yakalamışlar, karakolları olan Çamoba köyüne götürmüşlerdir.

Bunların yakalandıklarını duyan Soma bölgesi millî kuvvetler komutanı Kemal Bey - Korgeneral Kemal Balıkesir'li-

Not: Ala Süleyman Balıkesir hapishanesinde ölmüştür. Akkulak Soğucak yakınında Millî kuvvetler tarafından yakalanmış ve Balıkesir yanında 17 arkadaşıyla kurşuna dizilmişlerdir.

Kâzım ve İsmail adında iki kişinin eline bir mektup vererek Çamoba'ya gönderiyor. Düşman bir baskından korktuğu için bunları salıveriyor.

Bölcekköy, bir müddet düşman ve millî kuvvetler arasında sınır oluyor, sonra da Anadolu içlerine yürüyünce yalnız köye yakın bir yerde Kadıköy'ünde karakolları kalıyor.

Çete Baskını

Yunanlı'lar Albeğli, Kadıköy Cumalıköy, cephesinde ileri gittikten sonra, köy çete baskınlarına uğramıştır. İlk Önce, irice Mehmet'lerin kapısını kırmışlar, üzüle kadın karşılıklarına çıkmış.

— Ne istiyorsunuz, paramı? Hasan Çavuşlara, beygirmi? Hacı Musa'lara gidin, Çeteler, Hacı Musa'ların kapılarını kırmışlar, Fadime nineyi döve döve uzatmışlar, öldü deye bırakmışlardır.

Sonra, Kaynanası Habibe Yuvacan nineyi tekmelerle yere yuvarlamışlar, altı silâhı göksüne dayamışlar (paraları çıkar, öldüreceğiz) diye vurmuşlar, yine söyletmeyince gömleğini çıkarmışlar, arkasından derilerini yüzmüşlerdir.

Evin altındaki dükkânlarına girmişler, orasını soymuşlar, sırasile evleri basmışlar, bir torba sarı altın toplamışlardır, Ve kendilerine yarayacak eşyayı alıp götürmüşlerdir.

Bu baskında erkeklerin çoğu ovada ve bir kısmı da kaçmış olduğundan dayağı yeyen, felakete uğrayan kadınlar olmuştur. Bu baskını, Göçbeğli'yi de basan Boşnak Sarı İbrahim ve Ayazmandlı Kâzım çetesi yapmıştır. Menteşeli Hüseyin'in de bu baskınlarda gözcülük yaptığı da söylen inektedir.

Bölcekköy 11 Eylül 1922 de kurtulmuştur.

Askerlik Anıları

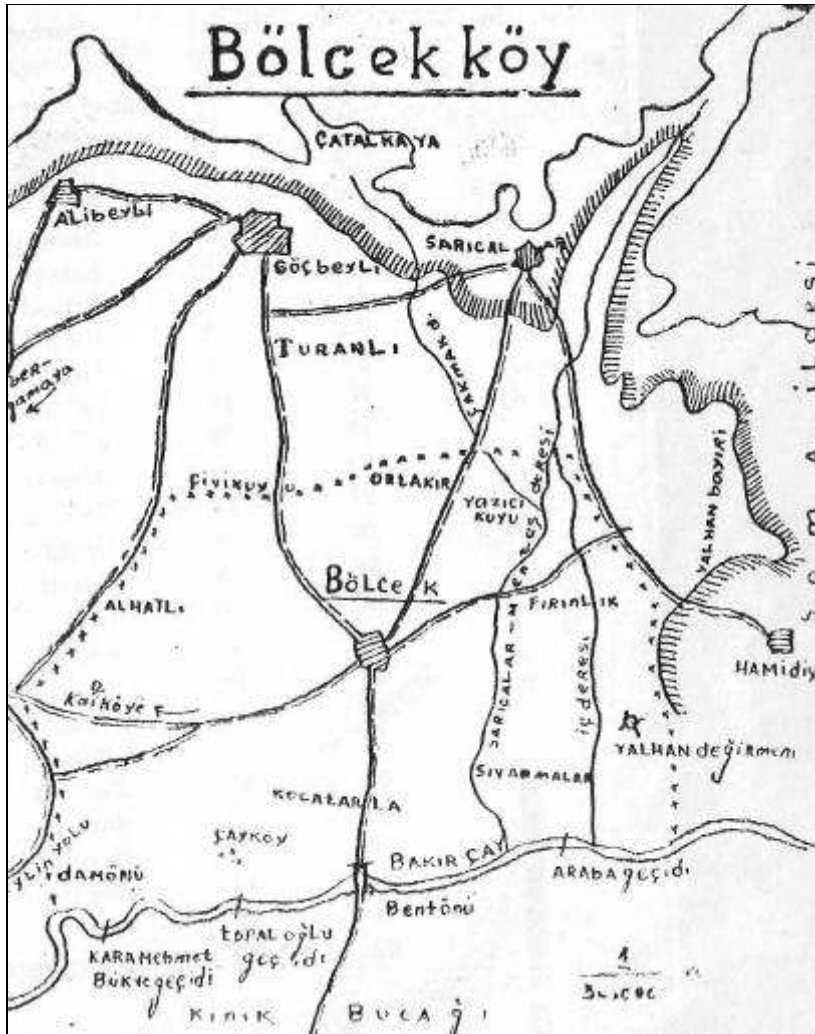
Bölcekköy'de de uzun yıllar askerlik yapmış, başından bin bir iş geçmiş yeğitlerimiz vardır. Bunlardan, Hüseyin İnce ve mümtaz Özacar'ın askerlik anıları başdan başa kahramanlık ve felaketlerle doludur.

Bunları da Bergama'da kovlar serisinin sonunda ayrı bir kitap olarak çıkarmağı uygun buluyoruz. Orta Oyunları

(Bergama'da köyler) kitapları için incelemeler yapılırken bayram ve düğünlerde delikanlıların çıkardığı oyunlar da derlenmektedir. Bugün az oynanan ve gittikçe unutilan bu oyunlarımızdan şimdiye kadar otuzu yazılmıştır. Sosyal hayatımızın engin durumundan örnek veren bunları da Bergama'da köyler dizisi içinde bir ara kitabı olarak yayınlamağı uygun bulmaktayız.

Bölcek köy'de Bay Rahmi Köken köylülerle bir arada

Kitapta gözden kaçan yanlışlar

Sahife	Satır	Yanlış	Doğru
3	1	Burcağı	Bucağı
3	12	Metese	Menteşe
3	20	Foklör	Folklor
5	13	ortaklar	Ortakır
5	14	Çivilikuyu	Çivikuyu
5	10	Metese	Menteşe
5	17	Sarıçaylar	Sarıcalar
12	10	Erkeç	Erkek koyun
13	2	Beligat	Belirgat
13	3	Bibir	Biber
14	6	Toraktadan	Topraktan
16	16	Balme	Bölme
18	8	Ekim .	Ekin
23	20	Alması	Olması
27	22	Yandır,	Aşe Yadımaşe
30	3	Gezgi	Gezeği
30	5	Gezisi	Gezeği
36	6	Beze	Bize
41	23	söğsü	göğsü
44	10	deremden	Dereden
45	11	syun	suyun
51	8	çıklır	çıkılır
59	20	Bir çok	bir çok erkek
60	10	daman	Damdan
00	12	Bezi	Bizi
61	14	Büyülerin	Büyüklerin
62	12	idim .	İndim
62	15	Düşemezem	Düşemezsem